

Gróf Teleki Sámuel megbízásából 1820-ban, majd második ízben 1821-ben kiadta az angol Stevenson, illetőleg a német Beck után általa egybeszerkesztett és fordított *Kis Bibliát*, hogy abból a szentléleknek szavaival gyermekek és megérett emberek oktatást és épületet vehessenek.

1821-ben Pánczél Dániel a *Magyar Kurir*-nak 1816 óta önálló szerkesztője, hogy a súlyosodó bélyegadó, s az előfizetők számának csökkenése miatt mind válságosabb helyzetbe jutott lapjának lendületet adjon, felszólította Igaz Sámuel, hogy vállalja el mellette a társszerkesztőséget. «Oly reményes táplált, — mondja a *Magyar Kurir*» 1824 febr. 18-ki számában, — hogy ha magam mellé társat veszek, ennek fáradozásai által talán ezen nemzeti újság, a Magyar Kurir, gyarapodást fog találni. Igaz Sámuel Urat vevém fel társul, a ki a néki tett ajánlástomat 1821-ben elfogadta, s az óta a Magyar Kurir kiadásában minden munkát minden tőlem való megkötötés nélkül egész 1824-nek szeptember végéig egyedül tett.»

Pánczél reményesége azonban, noha Igaz a lap szerkesztését előbb részben, majd egészen magára vette, s noha a neveléséért kapott 5000 forintból anyagilag is nem kevésse támogatta a lapot, nem valósult meg. Hiába írták feléve végével a lelkes és hazafias előfizetési felhívásokat, újabb és újabb kedvezményekkel kecsgetve az előfizetőket, hiába panaszkodtak el, hogy az összes költségek levonása után munkájukért egy hatodrészes haszon is alig jut nekik, és hogy azonfelül sokan, bár a lapot elfogadták, az előfizetési pénzzel több évről adósok maradtak, s végül hiába indították meg 1824 elején a régi előfizetési ár (félre 5 frt. 36 kr. ezüstben) meghagyása mellett szépirodalmi mellékletül a *Kedveskedő*-t, az előfizetők száma — talán azért, mert az országban edredező közszellem és az abszolutizmus ellen mind erősebbé váló megyei mozgalmak a bécsi újságról elvonták a figyelmet — egyre kevesebb lett. A *Kedveskedő*-t még ugyanazon év végével meg kellett szüntetni, miután belőle négy kötet, s pedig az utolsó teljesen Igaz szerkesztésében napvilágot látott. Magának a Kurirnak szerkesztésével azonban, mint fentebb láttuk, Igaz «tulajdon tapasztalásából látván, hogy mely sikeretlen legyen Bétsben a mai időbeli újság-írás», még szeptember végén felhagyott.

Sokkal nevezetesebb és kiválóbb emléke azonban az ő irodalmi munkásságának a *«Hébe»* című szépirodalmi zsebkönyv alapítása és szerkesztése. Első kötetének összeállításához, mint előszavából kitetszik, még 1820-ban közösfogott, de csak 1821-ben adta ki a *«Zsebkönyv»* cím alatt. Ennek kelendőse oly nagy volt, hogy csakhamar még egyszer ki kellett nyomtatnia. A következő évfolyam 1823-ban, sást íató Hébet ábrázoló rézmetszetű czimképpel, már *«Hébe»* czímen jelent meg, s utána 1826-ig a többi három évfolyam is.

Kevéssel a Hébe megindulása után adta ki Kisfaludy Károly első *«Aurora»*-ját. Egy a külső kiállítás, terjedelme és beosztás tekintetében egymáshoz igen hasonló két almanach már megindulásuk kezdetén versenytárs gyanánt állott egymással szemben. Igaz Sámuel, bár eleinte gondolkodóba esett zsebkönyvének jövője felől, mégis úgy levén meggyőződve, hogy az irodalmunkban mutatkozó «tetemes hézag betöltése többeknek adhat munkát», örömmel üdvözölte a versenytársat. Nem épen így gondolkozott Kisfaludy. «Sajnálom, — írja 1821 májusban Kazinczynek, — hogy Igaznál a zsebkönyv tárgyában megütözttem, mert nyilván látom, hogy egyikünknek vesztene kell; ismered hazánkat; két zsebkönyvre nem nőtt fel. Ha ő engem tudósított volna, másként léphetne fel ezen intézet, s a kettőt összeolvastva tökéletesebb munkát nyújthatunk volna a hazának.» Pár évvel később azonban ugyancsak Kazinczynek írt egyik levelében már következőleg módosítja ezt a véleményét: «Két zsebkönyv becsülettel megállhat hazánkban, mindegyiknek vagyon publicoma: csak az óhajtanám, hogy közzéjára ne ellenséges indulatok vezérlejenek.» Ha nem ismernek a két költő viszonyát, e pár sorból is sejtenünk lehetne, hogy Kisfaludy kissé zokon vette Kazinczyt, hogy míg a Hébet lelkesen pártolta, az Aurorának csak gyéren küldözgetett dolgozataiból.

A helyett, hogy a *«Hébe»* és *«Aurora»* bővebb

méltatásába becsatlakoznánk, ama rövid, de meszerien találó párhuzamra hivatkozunk, melyet Gyulai a már említett életrajzban vont közöttük. Legföljebb annyit jegyezzünk meg, hogy a Kazinczy erős hatása alatt álló *«Hébe»* inkább a görög s a görög-német klasszikus irányhoz tartozó régebbi írónak, a német romantikusok felé hajló, azonban mindenképp felett nemzeti Kisfaludy által vezetett *«Aurora»* pedig az ősi dicsőségen esüggő, s fejlődő nemzeti szellemű lelkesült ifjabb költők folyóirata volt. Akadtak azonban számosan, kik a jó békkesség kedvéért mind a kettőbe dolgoztak. Így gr. Dessewffy József is, a ki nem egy ízben mentegetődzött Igaz előtt ilyenformán: «Az Aurorába is küldöttem néhány darabot, nehogy a Duna a Tiszára nehezteljen; mert mindkettő Magyarországon foly keresztül, sőt egyvelednek...» már a természet akarta összefolyásokat.»

Kétséget nem szenved, hogy az *«Aurora»* irodalmunkra hasonlíthatatlanul nagyobb és maradandóbb hatással volt, s hogy kivált Vörösmarty feltűnével a Kazinczy által «szent»-nek nevezett Aurora-kör rendkívül fejlődésnek indult irodalmunknak legfőbb tényezőjévé vált; szintoly elvitázhatatlan azonban, hogy ezen szép fejlődés előidézésében a *«Hébe»* és *«Aurora»* közötti nemes versenynem kis rész tulajdonítható, s hogy így ezen fejlődés és felvirágzás történetével a Hébének és szerkesztőjének neve elválaszthatatlan kapcsolatban áll.

Magá Igaz a szerkesztői teendők mellett nem sokat írt zsebkönyvébe. Mindössze néhány kisebb szabású prózai dolgozat és vers való tőle. Így az első évfolyamban az *«Első Ferencz hív magyarjai közt 1820-ban.»* című, a királyi udvarnak Budán időzését és ünneplését tárgyaló terjedelmesebb leírás. Ugyanazon kötetben egy Gaal után írt *«Blánka»* című hosszabb ballada, és egy *«Emlegetés»* című német forrásból merített kis szerelmi vers. A második évfolyamban *«Mária, Magyarország királynéja»* című történeti rajz, Gara nádor önfeláldozását feltűntető rézmetszettel; ugyanott *«Keszthelynek poétai ünnepeiről»* szóló, Festetics gróftól magasztaló tudósítás. Végül a *«Hébe»* utolsó évfolyamában *«Párvallan királyi»* című esiszóltabb formába öntött képmese.

Ennyivel körülbelül be is mutattuk nagyjában Igaz irodalmi munkásságát. Hogy azonban egyáltalában nem kimerítően, ezt különösen két körülményből lehet sejténünk. Egyik, az, hogy Igaz a mily fáradhatatlan, épen olyan szerény irodalmi munkás is volt, s nagyon valószínű, hogy a mint Márton Józsefnek sok vállalatában, úgy több másokban is részt vett névtelenül. Másik pedig az, hogy mint barátja, Bummy Károly, a *«Hasznos Mulatságok»* 1834 szept. 14-ki számában elbeszéli, halála után valamennyi iratai és könyvei Berthold morva gróf birtokába kerültek, a ki azokat árverés útján megvásárolván, morvaországi jószágára vitette. Hogy mik voltak ezen irományok, nem mondja, csupán annyit említi, hogy Igaznak saját kézíratai között Kazinczynek és Edvi Illyésnek is számos dolgozata volt.

Már állandó bécsi lakos korában, valószínűleg 1820—1825 között történhetett, hogy szóban levő vízfestésű kis arczképét Miskolcra lakó atyjának megküldötte, mely azután nővére, Szeremley Cs. Mihályné, Igaz Sára, végre pedig ennek fia, Szeremley József mostani tulajdonos birtokába került.

Noha Bécsben szellemi és anyagi erejének teljes megfeszítése mellett is újabb és újabb csalódások érték, s az utolsó időkben szűk vagyoni körülményei miatt csak nehezen tartotta fenn magát, a jobbra fordulás reményében mégis szívósan ragaszkodott a végleg ott maradás eszméjéhez. Miután azonban 1826 tavaszán Debreczenből az ott ez időtájt felállított magyar literatúrati tanszékre meghívást kapott, szomorú körülményein kívül talán attól is ösztönözve, mert látta, hogy a felbredt közszellem és irodalom Bécs helyett az ország szívében, Pesten összpontosul, elfogadta a meghívást s elszánta magát a hazájába való visszatérésre. «Legálább — írja ösöseséhez, Pálhoz — a te fiadit is otthon majd felnevelhetem.» De szándékát nem valósíthatta meg, mert néhány nappal utóbb, 1826 június 7-én, egy váratlanul támadt s fiatal orvos barátai által vizsgáztatlanul gyógyított betegség (orbánc) véget vetett életének.

Halála előtt kevéssel Zemplénmegye tábla-

birósággal tisztelte meg. Hogy általában mennyire becsülték és tisztelték kortársai, mi sem tanúsítja inkább, mint a haláláról a *«Magyar Kurir»*-ban, *«Tudományos Gyűjtemény»*-ben, *«Hazai és Külföldi Tudósítások»*-ban, a *«Vereinigte Ofner Pester Zeitung»*-ban és más helyeken olvasható, öszinte fájdalomtól és veszteségerzéstől áthatott gyászjelentések. A *«Kurir»* azonfelül, hogy méltóan elsiratta egykori szerkesztőjét, «a két magyar haza által jól ismert fáradhatatlan és szép talentumokkal bíró litteratort», két hangulatos emlékverset is közölt, melyeket halálára írtak jó barátai. Kazinczy pedig ugyancsak a *«Kurir»*-ban 1826 július 7-én a következő felhívást intézte a *«Hébe»* volt munkatársaihoz: «Igaz Sámuelről véletlenül foszta meg benünket a halál, s így az ő Hébéje is megszűnik. Kérem azokat, a kik ennek folytatását óhajtják, s kedves kötelességüknek ismerik fenntartani a lelkes tudós s szeretetreméltó szerénységű férfi emlékezetét, hogy dolgozataikat tétessék le minél előbb Pesten Tek. Szemere Pál, Debreczenben Tek. Péczei József urak kezeikhez, de leveleiket lepecsételve s az én nevemre megjegyezve.» Terve azonban füstbe ment, több okok között talán azért is, mert a könyvkiadás abban az időben valóságos kockázat volt, s előlegül a vállalkozótól nagy áldozatot kívánt.

Hogy valóban oly kiváló lelki tulajdona volt Igaznak a szerénység, mint itt Kazinczy írja, tanúsítja szintén Kazinczynek egy epigrammája is, melyben egy gögös poétával ellentétül Igazt állítja szembe, s így végzi:

«Vagy te, de van más is; törpébb ez, mint te, tetőbb az, — Mondod is ezt, hiszed is. Légy te barátom Igaz!

Kitűnik a *«Tudományos Gyűjtemény»* (1821. évi VII. kötet) ama cikkéből is, a mely örömmel üdvözölve a *«Zsebkönyv»*-et, a legnagyobb dicsérettel emlékezik meg annak «szemérmes kiadójáról», a ki bár megérdemelte, «nem igen látszik ditséretre vágni.» Hogy teljesebbé tegyük a róla alkotott képet, csupán Karacs Teréz nyilatkozatát fűzzük még az előbbiekhöz, a ki — mint id. Szinnyi József urhoz intézett magánlevelében írja, — Igaz Sámuelrel, mint szülei-nek is kedves barátjával 1824 októberétől 1825 júliusig Bécsben Mártonéknál majd mindennap találkozott. «Igen kedves társalgású volt, — úgy mond — «kis termetű, de nagy műveltségű.»

Egy évtizedre terjedő bécsi lakása alatt nem hogy vagyont szerzett volna, de irodalmi vállalatai a Tiszáéktól kapott pénzt is fölemésztették, úgy, hogy — mint érintettük is, — mind sulyosabbá váló anyagi zavarokkal és nélkülözéssel kellett küzdenie. Mint Kazinczy írja, szerkesztő-társa, Pánczél, 2000 frt kárt okozott neki. Valószínűleg erre céloz gr. Dessewffy József, mikor 1825 ápr. 15-én ezt írja Igazhoz: «Részt veszek a Tek. Ur bajában Pánczéllal. Nem igen meleg szívnek kell dobogni az olyas Pánczél alatt.» Kazinczy, hogy barátján segítsen, a gr. Majláth-féle mesék fordításának kézíratait, illetőleg az abból befolyandó tiszta jövedelmet felajánlá neki. Hogy azonban jó indulata keveset segíthetett, kitetszik Böllöni Farkas Sándornak Gedő Józsefhez írt levele eme sorából: «Igaz Sámuel halála után vagyona krída alá jött.» «Sokat vesztett a haza Igazban, de sokat vesztettem én, ki őt példátlanul szerettem. Ő tökéletes áldozatja lett vagyonával s életével literatúránknak.»

SZEREMLEY BARNA.

HAVASOK ALJÁN.

Gyönyörű vidék ez, szeretem,
Havasok pompáznak odafenn,
Majd a nyáron, a ki megéri,
Milyen jó lesz oda — felnézni.

Végig a hegyoldal csupa fa,
Vadrózsa-erdő nyit alatta.
Lent is, a szem akár hová száll,
Egyebet sem látni virágnál.

Pompa, fény, madárdal mindenütt,
Soha ennyi szépet egy helyütt!
Kész paradicsom lesz itt laknunk,
Csak valahogy — éhen ne haljnunk.

SZABOLCSKA MIHÁLY.

A MI FÁINK.

Ezek a fák itt, mi körülünk,
Örökké fognak élni.
Szép aranyos-zöld lombjaikat
Tudom, hogy hervadás nem éri:
— Ezek örökké fognak élni!

Alóluk a dal sohse hal ki,
Tavasról, szerelemről.
Tündér-regéket olvasnak majd
E ránk boruló levelekből:
Órók tavaszról, szerelemről.

S mikor mi már porrá leszünk rég:
El-eljőnek alájok,
Érző szívek, boldog szerelmű,
Dalon merengő, ifjú párok,
El-eljőnek tudom alájok.

S átérezik, átélük újra
A mi egész szerelmünk.
Tekintetükben, mosolyukban
Föl-folragyog majd a mi lelkünk,
Egész boldogságunk, szerelmünk!

SZABOLCSKA MIHÁLY.

A MAL-ÖZÖN.

Poe Edgar-tól.

Lofodenből indulva, fáradságos út után a Helsingeni orom csúcsához értünk. A hegy mindaddig, míg fel nem jutottunk a tetőre, a tengert egészen elzárta tekintetünk elől. De már mintegy fél mérföldnyi távolságból is hallok az ocean tómpa, morgásszerű moraját, mely egyre erősebb, egyre bömbölőbb lett. A mint a hegy tetéjére értünk, egyszerre feltűrt szemünk előtt a végtelen ocean. De nem az, mely méltóságos lassúsággal hőmpolygott habjait a partok homokos szegélye felé, melyek aztán magok alá tűrődve, ismét lassan visszafutnak s újabb hullámtörölődésnek adnak helyet, mintha hatalmas vásznat hengergetnének. A tenger egy rémitő, körben kavargó örvény képét mutatá, melynek átmérője egy tengeri mérföld lehetett.

A mi előttünk feltűrt, a Mal-özön, vagyis örlő folyam képe volt, melyet a tenger Norvégia és a Mosken szigetecke között képez, a mint az apály és dagály a tenger vizét a szűk szorosba kergeti meg visszahúzza, s melynek mozgása akkor, mikor dagály idején a víz az öbölben megtorlódik, éjszakra dél felé, mikor pedig az apály a feltorlódott vizet a tenger medrébe megint visszavezeti, délről éjszaka felé forgó irány vesz. A végtelen ocean vizének e kis helyen összeszorulása oly elemi erőt ad a forgó özőnek, mely — ha apálykor a szél éjszakra fú és a megtorlódott viznek a tenger hatalmas medrébe visszaömlését megakadályozza, s ennek következtében az öbölben benszorult víztömeg ki-utat nem találván, egy helyben kénytelen forogni, kavarni — a legerősebb tengeri hajókat is mélyébe, mit mérhetetlennek tartanak, sodorja, s elnyelvény iszonyú torkába, összetöri, megsemmisíti...

Fáradtan ültünk le az örvény fölé kihajló sziklaormra, s kisérőm — egy vén tengerész — így kezdte:

— Most jól szemügyre veheti az örvényt. Ha nem untatom, majd elbeszélék felőle egy igaz történetet, melyben magam is szerepeltem.»

Mondám, hogy szívesen meghallgatom, és ő egy sziklakőre kényelmesen letelepedve, elmondá, a mint következik.

— Két testvéremmel halászok valánk Vughatban, nem messze Moskentól, s mondhatom a legmerészebb, de egyúttal a legügyesebb halászok hírében állottunk, és kis halász-bárkánkkal

BÁRKÁSTÓL EGYÜTT AZ ÖRVÉNY TORKÁBA BUKTUNK ALÁ.

nap nap után kijártunk a sik tengerre halászni, és sem szél, sem borulat vissza nem ijeshetete.

Most majd öt éve, — egészen jól emlékezem, hogy július 10-én történt, s jól emlékszik e napra e tájon mindenki, mert emberemlékezet óta e napon volt a legborzasztóbb tengeri vihar, — egész délelőtt csendes, nyájas szellő lengedezett, s a nap langyosan, enyhén sütött, úgy, hogy senki sem merete volna gondolni, hogy néhány óra múlva mi következik.

Délután két órkor hagytuk el, — két testvérem és én, — a partot, s hét óra volt ép, mikor a ritka gazdag zsákmánnyal hazafelé vitorláztunk.

Közel jártunk a Mal-özön torkolatához, mikor egyszerre, majdnem egy pillantás alatt, oly irtóztató orkán kerekedett, minőre, — mondom, — még a legöregebb tengerészek sem emlékeznek. Az orkán legelső legyintésével mint hitvány papírost tépte foszlánnyá vitorláinkat. Bárkánkkal örült tánczot kezdtek el járni a torony-magasságra felecsapódó hullámok. Öcsém ijedten kapaszkodott az egyik árbocba, — de vesztére. Egy újabb szélroham töben törte ketté hajónk mindkét árbocruját, s örült erővel dobta a háborgó tengerbe, s öcsémet is a mélybe sodorta...

Bátyám és én a bárka fenekére huzódva kétségbeesetten kapaszkodánk annak deszka szálaihoz. A hullámok bősziúlen csapodának át fejünk felett, el-elborítva az egész bárkát, mely egyre vadabb, egyre örültebb tánczot járt, hol a hullám hegyek tetéjére emelkedve, hol a hullám-völgyek mélyébe dobatta.

De ez az örült táncz, hol le, hol fel, most majd balra, egyszerre szünni kezdett, s érezni lehetett, hogy hajónk egy idő óta mindig csak egy irányba fut, egyre sebesebben. Észre vettem, hogy körben forgunk. Vállamat egy kéz érinté, föltekinték és bátyám rémült, elhalványult arcát láttam. A Mal-özön, suttogó borzadályal.

Apály ideje volt és a szél éjszakra fújt, s benünket, feltarthatatlanul, megmenthetetlenül a Mal-özönbe sodort. Tudtam, láttam, éreztem, hogy a rémitő forgatagban vagyunk, s hogy számunkra nem lehet menekvés.

A kör, melyben hajónk egyre növekedő gyorsasággal forgott, mind szűkebb és szűkebb lett, a mit onnan vettem észre, hogy egyre gyorsabban változott futásunk iránya a kör kerületének megfelelően, egyre szédületesebb és szédületes-

sebb lett a kerengőzés, a mi pedig azt mutatta, hogy mindegyik közeledünk az örvény középpontjához és azzal a megsemmisüléshez.

Egyszerre hajónk egy pillanatra mozdulatlan maradt. Föltérdeltem s körültekinték. Mintha egy tűzokádó kráterjébe szálltunk volna alá, oly mélyen valánk a víztölcser fenekén, melynek falaít egyre szélesbedő körben piszkos-sárgás, gyorsan kerengő víztömeg képezte. Most a bárka egyszerre eszeveszett gyorsasággal kezdett forogni saját tengelye körül, aztán az egyik vége hirtelen megbillent, míg a másik felemelkedék, aztán az egész bárka az egyik végével le, a másikkal fölfelé mintegy tótágot állott, ily helyzetben még egynehányszor megfordult, és mi bárkástól együtt, fejfelé felé, az örvény rémitő torkába buktunk alá.

Szemeimet önkénytelenül lezártam és vártam a bekövetkezendő katasztrófát. Azonban percz után, és én — mégis életem. Az a bizonyos kellemetlen érzés, melyet a magasból való leesés okoz, lassanként múlt kezdett és én, bátorságomat visszanyerve, szemeimet ismét felnyitottam.

Még mindig az óriási, vadul forgó víz-tölcser alsó szájánál keringőztünk. Hajónk mintegy oda látszott tapadva lenni a tölcser falához, úgy, hogy mi körülbelül 45 foknyi szög alatt függő helyzetben valánk.

Kezdem észrevenni, hogy a kör, melyben mozgunk, irányát megváltoztattá és lassan bár, de folytonosan tágabb lesz, mintha az örvény épen úgy, a mint a mélybe lesodort, most meg ismét ki akarna lökni magából.

De ez az újabb irányú mozgás nem volt egyenletes, sőt néha teljesen megszakadt, majd pedig ismét visszafelé és a mély felé kezdttünk sodortatni.

Fejünk felett ez alatt az ég gyönyörűen kitisztult, s a tele hold ezüst világa mosolygva tekintte alá a sodró ár sötét kráterjébe. Az égre tekinték, azután körülnéztem a hatalmas víztölcserben. Láttam, a mint a víz sodra árbocdarabokat, hajódeszkákat, összetört kormánylapátok darabjait forgatja körbe-körbe felettünk. Észrevettem, hogy minél kisebb terjedelmű valamelyik test, az örvény annál gyorsabban emeli s viszi fel egész a tölcser széléig, hogy ott aztán kilökje magából. Jól tudtam, hogy a miket ott a tölcser felső szája felé sodortatni

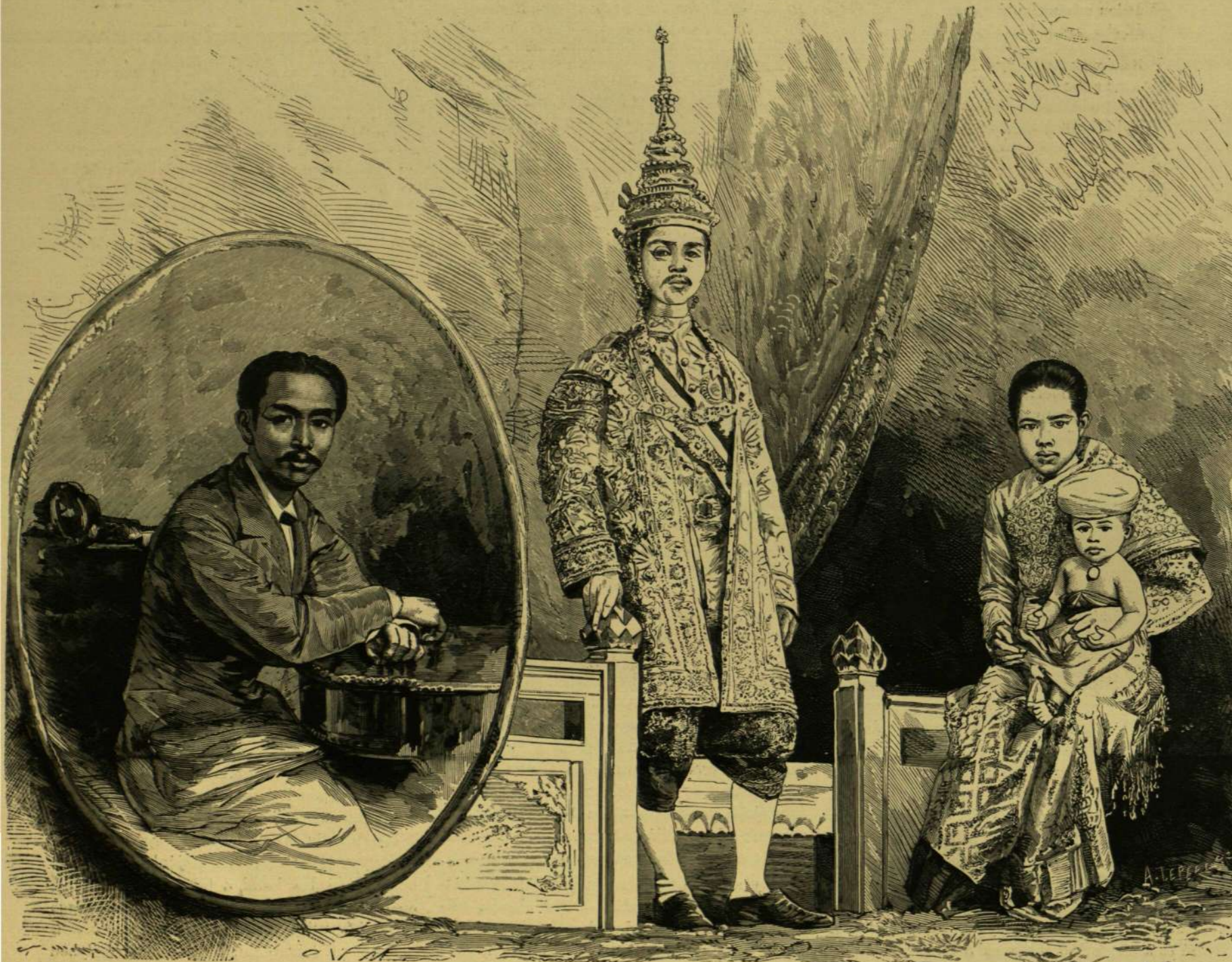
látok, azok nem sokkal előbb még szintén lenn voltak a mélyben, s hogy együvé tartoztak, de az örvény fenekén összetörttek, darabokra szaggattak. És jól láttam, hogy hajónkra is ez a sors vár, hogy a sodró özön addig-addig forgatja tölcésére ölében, a míg deszkái nem engednek, a míg össze nem törheti valahol, valahogyan.

És ez a föltevés, ez a gondolat egy pillanat alatt gyors elhatározást szült bennem. Láttam, hogy habozni nincs többé idő, s elhatározám, hogy a vízbe vetem magamat, a bárkát tán darabokra törö a vad ár, tán megsemmisíti

sorsára bízva s lelkemet Istennek ajánlva, a vízbe vetém magamat.

Az eredmény az volt, a mit vártam és előre láttam. A víz-tölcésér sebes forgása emelni kezdett. Jól tudtam, hogy ezalatt elérkezett a dagály ideje, s a sodró-özön forgásának iránya megváltozott. Én egyre szélesebb körben sodortam, egyre közelebb hozatva az örvény széléhez és a víz felszínéhez. De alattam, a mint visszatekinték, láttam, — bárkám még egy kis ideig tánczolt, kerengett, majdnem egy helyben, aztán az ár még egynéhányszor megsodorta, megint az egyik végére állította és a

torkolatán kívül, az oceán habjain valék. Nem messze tőlem egy halász-bárka czirkált, hihetőleg, hogy kihalászhatta, a mit az elmúlt vihar a tenger mélyébe sodort, s a mit a víz most rendre-re kiadott magából. Szerencsémre észrevettem a bárkáról, hozzám eveztek s kihuztak a vízből. A fáradtságtól s rémülettől egészen kimerülve, elvesztém emlékezetemet. Mikor ismét magamhoz tértem, a part homokos részén fekvő találtam magamat s körülöttem halász pajtásaim álltak körben. Úgy bámultak rám, mintha egyenesen a másvilágról jönnék. Alig akartak rám ösmerni. Nem is csoda: hajam, mely az

A SZIÁMI KIRÁLYI CSALÁD, KÖZBÜL A KIRÁLY DÍSZÖLTÖNYBEN.

örökre, de egy kicsiny, könnyü emberi testet könnyedén, gyorsan kivét magából. Bátyámhoz fordultam, a ki mozdulatlanul, meredten kapaszkodott a hajó másik végénél egy vas-karikába, s iparkodtam őt értesíteni szándékomról, a mi nagyon nehezen ment, mert az örvény rémitő, süketítő bögést hallatott, úgy hogy az emberi kiáltás gyöngé hangját úgy elnyelé, mint a gyermek-sírást a tomboló zivatar. De úgy látszik, bátyám mégis megérté szándékomat, de mindazáltal mozdulatlan megmaradt helyén. Tovább nem lehetett várnom. A hajó deszkái ropogni, engedni kezdtek, s tudtam jól, hogyha a víz a bárka romjaival együtt kap el s forgat meg, akkor a hajó-roncsok fogják összezúzni szegény fejemet. Bátyámat tehát

bárka — szegény, szeretett jó bátyámmal együtt — elmerült a sodró-ár feneketlen, sötét mélyébe és többé nem is bukkott föl . . .

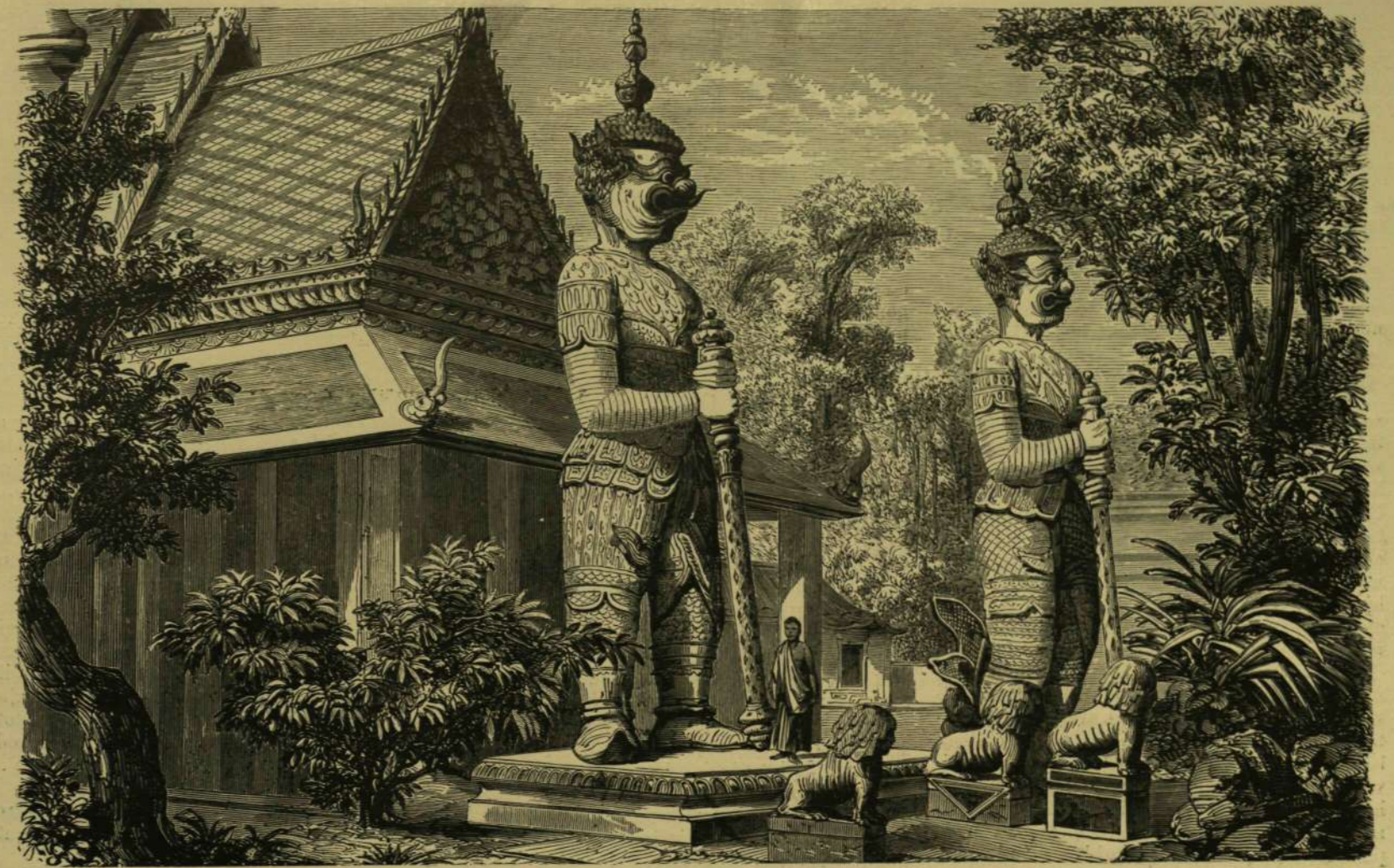
De mintha ezzel az ár kiadta volna utolsó erejét, kitombolta volna végső haragját, s meglett volna már elégedve az áldozattal és a zsákmánnyal, az örvény sodra egyre csöndesebb lett, s a tölcésér oldalai lassan elismulni kezdének. A fenék emelkedett-e, vagy a felső szél sülyedt, nem tudom, de a tölcésér mélysége egyre kisebb, s a víz egyre simább és simább lett. Az örvénylő mozgás lassanként egészen megszűnt, és én nem sokára magamat a csöndesen himbálódzó tenger felszínén találtam. A dagály ép tetőpontját érte el s az emelkedő víz egészen kivitt a Mal-özön sodrából. Az öböl

előtt egy fél nappal holló-fekete volt, a kiállott kétség, szenvedés és gyötrelmek folytán — galamb-fehér lett.»

Angolból: —á—l—

A SZIÁMI UDVAR.

Még most, e sorok írásakor sem bizonyos, lesz-e háború a francziák és szíamiak között avagy békés uton lesz kiegyenlítő a viszály. Minden jel oda mutat, hogy a francia kormány most az általános választások küszöbén szivesen venne egy kis háborút, mely — a szíamiak gyenge haderejét s rossz fegyverkezését tekintve, — dicsőséget ígér. Mindenesetre sok az, a mit ettől a szegény, tehetetlen néptől kérnek s mindenek felett feltűnő volt, hogy csak két na-

A SZIÁMI KIRÁLY FOGADÓ-PALOTÁJA.

A SZIÁMI KIRÁLYOK SÍRBOLTJA.

HUMANN TENGERNAGY, A SZIÁMÁL HORGONYZÓ FRANCZIA HAJÓHAD PARANCSONKA.

alvó szobra. Van itt külön zárda is a királyi papok számára, melyben 4—500 pap s ezernél több gyermek lakik. Némely épület 2—300 láb magas s mindegyiken vannak faragott állat-alakok: krokodil, oroszlán, hattyú, gránitból vagy márványból. A falak némely helyen porcellánból, vagy zománcolt téglából vannak. A nagy kertnek egyik pagodaszerű épületében, melynek képét szintén bemutatjuk, vannak az elhunyt királyok hamvvedrei; tehát ez a valóságos királyi sírbolt. Az udvari személyzet száma több ezerre megy; csupán nők mintegy 600-an vannak. Az udvari személyzet közé tartoznak a művészek is, kik közül egy kórtáncosnak képét mutatjuk be, mint európaiakra nézve legérdekesebb alakot, részint fantasztikus öltözete, de még inkább rendkívül sajátos hosszú s gonddal ápolat körmei miatt, a minőket Sziámban és Kelet-Ázsiában gyakrabban lehet látni, mint nálunk, hol a hosszú körmök nevelését boldogságnak tekintik.

Láthatjuk ezen kórtáncos képén, hogy fejdíszre mennyire hasonlít a király süvegéhez, melyet a királyi család képcsoportozatán szemlélhetünk. Alapjában mindkettő egyezik a hátsó-indiai sajátosság izléssel, mely az itt látható épületek tornyain is meghonosult. Mult heti képcsoportozatunkban a királyi gyermekek fején egy másforma kis sapkát láthatunk, mely a barátok fejbortójához hasonló. Valóban az is, a kiskorúság jelvénye. A szíami gyermekek fejét, fiúkat és leányokat egyaránt, 14 éves korukig rendszeren leborotváltják s csak a fejbűben hagyják meg egy kis csomó haját, melyet 14 éves korukban azután nagy szertartással levágnak, jelezvén vele a gyermekkor végét. A szíami trónörökös nagykorúvá nyilvánítása is 14 éves korában történik pár évvel ezelőtt s ez a kor a gyorsan megérő szíamiaknál, hol a lányok 12—13 éves korukban mennek férjhez, nem is nagyon kora idő. A királynak különben még külön díszjelvényei is vannak, melyek képükön nem láthatók, ilyenek a fehér, hétszerez gula-alakú napernyő (kampu ksatr), a korona, a drágakövekkel díszített nyakék, a királyi pálcza és az uralkodói kard.

Régebben Sziámban, miként Kelet-Ázsia több más államában, két király volt; most már 1885 óta ez a szokás megszűnt. De maradt még a szíami királynak egy sajátos uralkodótársa: a fehér elefánt. Valóban meszeszerűnek látszik, de teljesen igaz, hogy itt Sziámban az állatok, különösen a fehér elefánt tisztelete egészen a régi módon maradt fenn, bár a vasút, nyomda, s iskola már itt is sokat megváltoztatott. A fehér elefánt, melyről azt tartják, hogy az elhunyt fejedelmek lelke lakik bennük, a királyi palota bensejében külön épületben lakik, külön udvari személyzete van, többek közt udvari orvos s napernyőtartója. Agyarára arany gyűrűket, fejére diadémot tesznek s mindenki tartozik előtte leborulni. Midőn egy-egy ily elefántot kapnak, valóságos nemzeti ünnepet tartanak az egész országban; beszolgáltatója nemcsak nemessé lesz és adómentességet kap holtá napjáig, de nagy jutalmakat is. A fehér elefánt lakóházában (mert ez nem istálló) különben fehér majmokat is tartanak, mivel azt hiszik, hogy ezek őrzik el a betegség őrdögét. Az elefánt szentségét az a vallásos hit is támogatja, hogy Buddha ily alakban jelent meg (mint Jupiter) Kapilawuttis királyának.

A DIADALMAS SZERELEM DALA.

Irta Turgenev Iván. Az orosz eredetiből fordította Ambrozovics Dezső.

Flaubert Gusztáv emlékének ajánlva.

IX.

Valéria csakhamar elaludt; de Fabius nem tudott elaludni. Az éj csendjében sokkal élénkebben rajzolódott le előtte mindaz, a mit látott, mindaz, a mitől félt; most még inkább előtérbe tolokodtak benne azok a kérdések, melyekre már előbb sem tudott megfelelni. Valóban varázslóvá lett-e Mucius — s vajjon nem rotot-ta-e meg már is Valériát? ... Valéria beteg ... de vajjon mi baja? — Mialatt így, fejét kezére támaszta, s forró léleketét visszatartva, mely gondolatokba merült, — a hold újra feljött a

PAVIÉ, VOLT FRANCZIA KÖVET A SZIÁMI UDVARNÁL.

felhőtlen égre, és sugaraival együtt, a félig áttetsző ablakon át a pavillon felől — vagy azt csak úgy képzelte Fabius? ... könnyed, illatos áramlathoz hasonló fuvalat áradt szét ... ime, tolokodó, szenvedélyes sutogás hallatszik ... s ugyanabban a pillanatban észrevette, hogy Valéria lassan mozogni kezd. Megborzad s látja, a mint felemelkedik, elébb egyik lábát, azután a másikat leereszti az ágyról, — és mint az alvajáró, élettelenül, egyenesen maga elé mereszve üveges szemét, s előre nyújtva karjait, megindult a kerti ajtó felé. Fabius egy pillanat alatt kiszokott a hálószoba másik ajtaján, és a ház sarkát óvatosan megkerülve, betette azt az ajtót, mely a kertbe nyílik ... Alig, hogy ráfordította a zárat, érezte, hogy valaki belülről iparkodik kinyitni az ajtót, nyomja ... újra meg újra ... azután remegő fohászokodás hallatszott ...

— De hiszen Mucius nem jött vissza a városból? villant meg Fabius agyában, s elrohant a pavillonhoz ...

S ott mit látott? Vele szemben, a teli hold fényével elárasztott úton, szintén, mint az alvajáró, elrenyújtott kezekkel s élettelenül lehuny szemekkel jön Mucius ... Fabius odasiet hozzá, de ez nem veendő észre, bátran kilépve megy előre, egyik lépést a másik után és mozdulatlan arca mosolygva a holdfényben, mint a malájé. Fabius nevének akarja szólítani őt ... de ebben a pillanatban hallja a mint mögötte a házból megcsörren egy ablak ... Hátrapillant.

És csakugyan: a hálószoba ablaka ki van törve, és lábaival kilépve rajta, ottan Valéria ... kezei mintha Muciusat keresnék ... egész teste huzódik felé ...

A kimondhatatlan düh hirtelen szétaradó izgalomtól töltötte el Fabius keblét. — «Átkozott varázsló!» ordított fel dühvel, és egyik kezével torkonragdva Muciusat, a másikkal kirántotta övéből a tört, és markolatig oldalába szúrta az éles vasat.

Mucius felordított és tenyerét sebére szorítva, meg-megbotolva futott vissza a pavillonba ... De ugyanabban a pillanatban, mikor őt Fabius megszurta, Valéria is élesen felsikoltott, és tehetetlenül a földre rogyott.

Fabius odaugrott hozzá, fölemelte, bevitte a szobájába, lefekette, szolgáltatta ...

Hosszú ideig mozdulatlanul feküdt Valéria; de végre felnyitotta szemét, mélyen felsohajtott, szagattottan és örömteljesen, mint az a ki épen most szabadult meg az elkerülhetetlen haláltól, megpillantotta az urát és átkarolta a nyakát a keblére borult. «Te vagy, te, csakugyan te!» hebegte. Lassankint kezei szétnyitlak, feje hátra hanyatlott, és boldog mosolylyal sutogta: «Hála Istennek, mindennek vége ... De milyen fáradt vagyok!» S csakhamar mély álomba merült.

X.

Fabius leült az ágya mellé és le nem véve szemét Valéria halvány és beesett, de már nyugodt arczáról, elkezdett gondolkodni azon, a mi történt ... és azon, vajjon mitévő legyen most? Mit kezdjen? — Ha megölte Mucius, — s ha rágondolt, hogy milyen mélyen behatolt a tör pengéje, ebben nem kételkedhetett, — ha megölte Mucius — ezt nem lehet eltitkolni! Fel kell jelenteni a hercegnek, a bíróságnak ... de hogy magyarázza meg, hogy mondja el azt az érthetetlen dolgot? Ó, Fabius, megölte a saját házában rokonát, legjobb barátját! Majd meg-

kérdik tőle, de hát miért? mi okból? ... De hátha Mucius nem halt meg? Fabiusnak nem volt ereje továbbra is bizonytalanságban maradni, s miután meggyőződött róla, hogy Valéria alszik, óvatosan felkelt székéről, kiment a házból és a pavillon felé tartott. Benn minden csendes volt, csak egy ablakban látszott világosság. Szorongó szívvel nyitotta ki a külső ajtót, (ott volt rajta a véres újjak nyoma, s az út homokján vérsepek feketellettek) keresztül ment az első sötét szobán ... s elkeppelve megállt a küszöbön.

A szoba közepén, a perzsa szőnyegen, párnákkal a feje alatt, fekete szalmas, széles piros sállal letakarva feküdt, kinyújtott végtagokkal Mucius. Arca sárga, mint a viasz, behuny szemekkel s kékes szemhéjakkal a mennyezet felé volt fordítva, nem is lélegett; valóságos halottnak látszott. A lábainál, melyek szintén be voltak csavarva a piros sálba, ott térdelt a maláj. Balkezeiben valami ismeretlen, a páfrányhoz hasonló ágacska tartott és kissé előrehajolva szakadatlanul az urára nézett. A padozatba szúrva kis fátyla égett zöldes lánggal, s ez volt a szoba egyedüli világossága. A láng se nem lobogott, se nem füstölt. A maláj meg sem mozdult, mikor Fabius belépett, csak hirtelen rápillantott, azután újra Muciusra szegezte szemét. Időről időre felemelte, a levegőben meglobázta s megint leeresztette az ágacska, s néma ajkai ki-kinyitlak s mozogtak, mintha hangtalan szókat ejtetek volna ki. A maláj és Mucius közt a földön hevert a tör, melylyel Fabius barátját leszúrta; a maláj egyszer meg is érintette az ágacskaival véres pengéjét. Elmúlt egy perc ... a másik is. Fabius közelebb lépett a malájhoz és lehajolva hozzá, halkán sutogta: «Meghalt?» A maláj lehajította fejét, és jobb kezét kiszabadítva a sál alól, parancsolólag az ajtóra mutatott. Fabius ismételténi akarta kérdését, de a parancsoló kéz megújította előbbi mozdulatát, és Fabius kudarcot vallva, csodálkozva és magát bűnösnek érezve, távozott.

Valériát még mindig alva találta, még nyugodtban arczal. Le sem vetkezett, csak oda ült az ablakhoz, rákönyökölt s újra tépelődésbe merült. A felkelő nap ugyanazon a helyen találta őt. Valéria nem ébredt fel.

XI.

Fabius meg akarta várni míg felébred, s be akart menni Ferrarába, mikor egyszerre valaki halkán kopogtatott a hálószoba ajtaján. Fabius kiment s maga előtt látta vén udvarmesterét, Antoniót. — «Signor, — így szól az öreg, — a maláj épen most jelentette nekünk, hogy signor Mucius megbetegedett és minden holmijával együtt be akar költözni a városba; és épen azért kéri, ha adna neki embereket a csomagoláshoz és ebéd táján küldene neki teherhordó és hálás lovakat s néhány kisért. Megengedi?» — «A maláj ezt jelentette nekem?» — kérdezte Fabius. — «Hogyan miképen? Hiszen néma?» — «Ime, signor a papir, melyre mindezt leirta a mi nyelvünkön, teljesen hibátlanul.» — «Esz azt mondom, hogy Mucius beteg?» — «Igen, nagyon beteg, be sem lehet hozza menni.» — «Orvosért nem küldtek?» — «Nem. A maláj nem engedte.» — «S ezt a maláj írta fel neked?» — «Igen, ő.» — «Fabius elhallgatott. — «Nos, hát intézkedjél, — szólalt meg végre. Antonio eltávozott.

Fabius meglepetve nézett szolgája után. — Így tehát nem halt meg? — gondolta magában; és nem tudta örülni-e, vagy bánkódjék. — Beteg? — De hiszen pár órával ezelőtt, halottnak láta.

Fabius visszatért Valériához. Már felébredt és felemelte a fejét. A házastársak hosszú, jelentőségteles pillantást váltottak. — «Nincs már itt?» — kérdezte hirtelen Valéria. Fabius összerázkódott. — «Hogy-hogy ... nincs?» — Talán csak nem ... «Elment?» — folytatta Valéria. Fabiusnak megkönnyebült a szíve.

— «Még nem; de ma elmege.» — «S én többé soha, de soha nem látom őt?» — «Soha.» — «S azok az álmok nem fognak ismétlődni?» — «Nem.» Valéria megint örömteljesen felsohajtott; s újra boldog mosoly jelent meg az ajkán. Mindkét kezét odanyújtotta az urának. — «És mi többé soha nem fogunk róla beszélni, soha, hallod, edesem? Én ki sem lépek a szobából, míg ő el nem megy. Te pedig most kiáld a cseledeimet ... vagy megállj: fogd te ezt a jószágot! — oda mutatott az igazgyöny

nyakákra, mely az éjjeli szekrényen feküdt, ama nyakákra, melyet Muciusnál kapott — és dob b tústét a legmélyebb kútba ... Olej meg ... én a te Valériád vagyok ... és ne jöjj vissza hozzám, a míg ... az el nem ment.» Fabius fogta a nyakékot — a gyöngyök mintha elhomályosultak volna — és teljesítette felesége parancsát. Azután elbarangolt a kertben, s a távolból fürkészte a pavillont, a mely körül már hallatszott a csomagolás zaja. Az emberek hordták ki a holmit, megrakták a lovakat ... de a maláj nem volt köztük. Valami kifejezetlen érzés készítette Fabiusot, hogy még egyszer megnéze, mi történik a pavillonban. Eszébe jutott, hogy a pavillon hátsó oldalán van egy titkos ajtó, a melyen át be lehet látni abba a szobába, a melyben Mucius reggel feküdt. Odalopódzott ehhez az ajtóhoz, nyitva találta, és félretolva a nehéz függönnyel, bepillantott.

XII.

Mucius már nem feküdt a szőnyegen. Drága ruhába öltözve, széken ült, de ép úgy halottnak látszott, mint Fabius első látogatása alkalmával. Szinte kővé meredt feje oda hanyatlott a szék hátára s kinyújtott kezei mozdulatlanul sárgállottak a térdén. A melle meg se mozcant. A szék körül, a száraz füvekkel behintett földön, néhány sötét nedvvel telt pohár állott, erős, szinte fojtó mosusz illatot terjesztve. Mindenk körül, időnkint, csillogó, aranyszínű szemekkel egy-egy ércszínű gyógyoska tekergett; és egyenesen Mucius előtt, vagy két lépésnyire tőle, ott állott a maláj hosszú alakja, tarka szövet-köpenybe öltözve, tigrisbőrrel körülöveve, fején magas szarvakkal ékesített, tiarához hasonló fegyverrel. De ő nem állt mozdulatlanul: majd tiszteletteljesen hajlongott, szinte imádkozott, majd ismét egész hosszúságában kiegyenesedett, sőt lábujjhegyre állt; majd érelyesen és hevesen hadonászott a kezeivel, majd kitarótan itegetett velük Mucius felé, s úgy tetszett, mintha fenyegetett vagy parancsoló volna, összehúzta a szemöldéit és topogott a lábával. Mindezek a mozdulatok szemmeláthatólag nagy megerőltetésbe kerültek, sőt fájdalmat is okoztak neki: nehezen lélegett, s arczáról csurgott a neki. Egyszerre szinte megmeredt egy helyben, s tüdejét teleszítva levegővel, homlokát összeráncolva, megfeszítette magát, s elkezdte maga felé húzni összeszorított kezeit, mintha csak gyepőt tartott volna bennük ... és ime, Fabius leírhatatlan rémületére, Mucius feje lassan elvált a szék hátától és mozogni kezdett a maláj kezei nyomán ... A maláj leeresztette kezeit és Mucius feje megint tehetetlenül hátrahanyatlott; a maláj ismételte mozdulatait s az engedelmes fő utána. A poharakban a sötét nedv formi kezdett; maguk a poharak halk hangon megesendültek s az ércszűnyegig kúszó hullámzatosan tekergettek mindenük körül. Ekkor a maláj egy lépést tett előre, s magasra felhúzza szemöldökéit, borzasztóan kitarva szemét, a fejevel neki ment Muciusnak ... s a halott szempillái remegni kezdtek, egyenletlenül felnyitlak, s alóluk kilátszottak fénytelen, ólomszínű szemgolyói. Büszke diadaltól és újjongástól, szinte őrdögi újjongástól sugárzott a maláj arca; szélesre széthúzta ajkait és torka legmélyéből nagy megerőltetéssel hosszú kiáltás tört elő ... Mucius ajkai is szétnyitlak, s gyenge sohajtás reszketett rajtuk, válaszul arra a nem emberi hangra ...

Fabius nem bírta tovább kiállani: úgy tetszett neki, mintha valami vad szellemidézést látta! Ó is felkiáltott s hátra sem pillantva, neki iramodott hazafelé, csak mielőbb hazafelé ... imát mormolva és kereszteteket hányva magára.

XIII.

Vagy három óra múlva azzal a hírrel jött hozzá Antonio, hogy minden készen van; a holmi fel van rakva és signor Mucius indolni készül. Fabius szolgájának mit sem felve, kiment az erkélyre, a honnan látható volt a pavillon. Nehány teherhordó ló verődött össze előtte; a pitvar el hatalmas hollószínű paripát vezettek, széles nyereggel, melyben akár két lovas is elfért volna. Lehorgasztott fővel ott álltak körülötte a szolgák, a fegyveres kisértök. A pavillon ajtaja kinyitlak és a maláj által támogatva, megint közönséges ruhába öltözve, megjelent Mucius. Arca halotthallvány volt, s kezei is csüggték, mint a halottéi, — de lépkedett! igen, lépkedett

a lábaival, s mikor felültették a lóra, egyenesen tartotta magát és tapogatózva megtalálta a kantárszárát. A maláj beletette lábait a kenyerbe, felugrott mögéje a nyeregbe, átfogta karjaival a testét, s a menet megindult. A lovak lépésben mentek, s mikor a ház előtt elhaladtak, Fabiusnak úgy tetszett, mintha Mucius sötét arczán két fehér pontocskát jelent volna meg ... Talán csak nem az volt, hogy felé fordította a két szemé fehérjét? ... Csak a maláj köszönt neki ... szókása szerint gúnyosan.

Látta-e mindezt Valéria? Ablakának redőnyei le voltak zárva ... de lehet, hogy ott állt mögöttük.

XIV.

Ebédre bejött az ebédlőbe s nagyon nyugodt és kedves volt; de még mindig kimerültséggel panaszkodott. De se az aggodalomnak, se a régi állandó önkívületnek és titkos félelemnek nyoma sem volt többé benne; és mikor Mucius távozását után másnap Fabius újra hozzálatott az arezképehez, megtalálta vonásaiban azt a tiszta kifejezést, melynek pillanatnyi elhomályosulása annyira megzavarta ... és esetje könnyedén siklott tova a vásznon.

A házastársak élete visszatért a régi kerékvágásba. Mucius reájuk nézve megszűnt létezni, mintha soha nem is élt volna. Fabius is, Valéria is, mintha csak összebeszéltek volna, hogy soha egy árva szóval sem emlékeznek meg róla és nem kutatják további sorsát, mely egyébiránt mindenkire nézve titkos maradt. Mucius valóságos elűnt, mintha csak a föld nyelte volna el. Fabius egy ízben úgy érezte, hogy kötelessége elmondani Valériának, mi történt azon a végzetes éjjelen ... de Valéria alkalmasint kitalálta szándokát és visszafojtotta léleketét, szeméi pislogtak, valósággal várta a csapást ... És Fabius megértette őt: s megkimélte ettől a csapástól.

Egy szép őszi napon Fabius befejezte Szent Czecciliáját; Valéria ott ült a zongora előtt és újjai hanyagul kóvályogtak a billentyűkön ... Egyszerre teljesen akaratlanul felhangzott újjai alatt a diadalmas szerelmenek az a dala, melyet egykor Mucius játszott — s ugyanabban a pillanatban, esküvője után először, érezte belsejében az új, keletkező élet remegését ... Valéria összerázkódott ... abbanhagyta ...

Mit jelentett ez? Talán csak nem ...

Ezzel a szóval végződött a kézírás.

AMERIKAI MILLIOMOSOK.

Mackay kisasszony után, ki férjének, Colonne hercegnek, 125 millió frankot hozott a házba, Vanderbilt kisasszony, mint Borghese herceg menyasszonyát emlegették, kinek hozományja azonban csak 80 millió! Ily formán több, kissé megröszdásodott európai czimer, amerikai arannyal bevonva, ismét új fényben fog ragyogni. Egy New-Yorkban megjelent rópirat közölte azon amerikai hölgyek névsorát, kik európai főurakhoz mentek nőül.

Az Amerikában gyűjtött óriási vagyonok tulajdonosai ott az európai arisztokráciához hasonló külön osztályt képeznek. Valamint minden amerikai állampolgár számot tarthat az elnöki székre, így a vagyonyűjtés dolgában is teljesen szabadon mozoghat, s mindenki oda iparkodik, hogy minél rövidebb idő alatt sok pénzhez jusson.

Mindazonáltal Amerika 60 millió lakosa közt csak 2000 igen gazdag ember van; az amerikai plutokrácia a társadalom többi osztályaitól teljesen elkülönített felső réteget, melynek életmódja sokkal több szertartásokkal és furesza szokásokkal jár, mint annak idején a régi francia udvaroknál.

Mindenekelőtt megkivántatik, hogy valakinek nagy vagyona tisztességes úton szerzett legyen mondható. A nagy vagyon első szerzőjét nem tartják arra képesnek, hogy nálánál régebbi vagyonnal bírók körében fellépessen. Ilyesmire csakis örököséi tarthatnak igényt. Egyáltalán Amerikában azt nevezik patricziusnak, kinek finom modora van, ki bőrtömben nem ült, s kinek atyja nagy vagyont hagyott hátra. Az amerikai milliommokok leszármazása többnyire egyforma. Vanderbilt Kornél a Hudson partjain mint hajószolgálat dolgozott, Astor New-Yorkban

* Pavié, a francia köztársaság szíami követe, alig 46 éves léteré keleti Ázsia ügyeit teljesen ismeri és a szíami ügyben nagy szerepet vitt. Eredetileg mint önkéntes tengerész Kókinkhinába jutott, s miután ezen ország nyelvét elsajátította, a távírdá-hivatalhoz ment át. Mint távírdá-tiszt a francia gyarmatokat keresztül-kasul bejárta s útközben fejt megfigyeléseiről nagyon érdekes könyvet írt. Utóbb az életrevaló s ügyes távírdá-tiszt magára vonta a párisi kormány figyelmét. Eleinte Luang-Prabangba alkonzult, utóbb a szíami udvarhoz nevezetett ki követté.

Humann tengernagy, a francia hajóhad-osztály parancsonka, mely jelenleg Bangkok alatt horgonyoz, 1889 óta vezényli a nyugati hajóhadat. Azelőtt a szíriai és kókinkhinai expedícióban vett részt. 1887-ben ő képviselte Franciaországot az új-fundlandi halászati kérdés ügyében tartott értekezleten.

péknyeret árult, Lorillard Péter pedig bur-nóttal járt házalni. Egy angol közmondás szerint tíz nemzedékre van szükség, hogy egy gentleman, — háromra, hogy egy úri hölgy létre jöjjön. Az amerikaiak jobban sietnek vele, s pénz — természetesen sok pénz — segítségével valódi arisztokratákká válnak. Mindazonáltal az Astorok, Belmontok, Schmiterek, Ise-linek és többen azt vetik a náluknál sokkal gazdagabb Vanderbiltek és Mackayek szemére, hogy ezek elődei nem voltak kifogástalan gentlemanek.

A milliósok világában az első hely a néket illeti meg. Ezek legnehezebb feladatai közé tartoznak a gyakran nem épen tisztességes módon szerzett óriási vagyon eredetét ügyes fényűzéssel és helyesen alkalmazott jótékonyssággal eltakarni. A milliósok neje körül forog a fejedelmi háztartás ezerféle gondja és módja. Ha Európába utazik, egész udvart visz magával. Titkárok, felolvasók, udvarhölgyek teendőivel megbízott társalgók, egész inas-sereg, komornák, végre egy udvarmester és főkomorna képezik kíséretét. Egy ezermilliómós neje csak tulajdon palota-vonatain utazik, melyet kívül senki sem használ, és melynek számára a különféle indóházakban külön vasuti alkalmazottak tartanak. Egy tábornoki illetményekkel ellátott futár előre siet, hogy a nagy fogadóban úrnője számára a lakosztályt rendbe hozassa. Az ebéd menüjét táviró útján rendelik meg. Egy szóval a mindennapi élet szükségleteiről fejedelmi módon és pazarul gondoskodva van.

Egészen más az amerikai ezer-milliómós élete. Óriási vagyonának kezelése, mihelyt az első száz milliót megszerzte sok gondal jár. Ügynökei, ügyvédei és jogtanácsosai, bankárai, valamint egyéb alkalmazottjai egész idejét igénybe veszik. Istállóit, melegházait, képcsarnokait csak futólag tekintheti meg. Kártyázni, inni nem ér rá, mivel a világ szemeit folyton reá szegzi s így aránylag sokkal kevesebbet élvez, mint a mennyit élvezhetne. Vanderbilt nagyon szerette az ügét lovakat «Mountain Boy» nevű lovára ért csikó korában ötvenezer frankot adott, míg fia a nem kevésbé híres «Maud»-ért 105 ezer frankot fizetett. Maudért egy társulat 500 ezer frankot kínált Vanderbiltnak, ki azonban a frankot kétszáz ezer frankon «Bonner Robert»-nek adta el, nehogy a világ azt higgye, hogy a lovon csakugyan túl is adott.

Az amerikai plutokraták nagy része mesés fényűzéssel épült istállókat és kocsiszínkeket tart, melyekhez hasonlókat Európában nem is látni. Vanderbiltnak egy harmincz lóra és tizenkét kocsiára berendezett épülete egy millió dollárba került.

A lovak után a hajók következnek. A «North Star» (Éjszaka csillaga), melyet Van-

derbilt legelső európai útjára készítettett, huszonhárom utasra berendezett uszó palota volt. Londonban, Stockholmban, Szent-Pétervárott, Nápolyban, Athénben és Konstantinápolyban, hol Vanderbilt «North Star»-jával megfordult, mindenki láthatta, hogy az amerikai milliósok fényűzését még egy fejedelem sem utánozhatta volna. A másfél évig tartott körutazás minden hónapja egy millióba került Vanderbiltnak. Nem kevésbé híresek Gordon, Bennett és Astor hajói.

Ehez hasonló a virágokkal való fényűzés.

A SZIÁMI KIRÁLY KORONÁZÁSI DÍSZBEN.

Goula üvegházai milliókba kerültek. Vanderbilt new-yorki palotájának építésével két esztendőn át több híres építész vezetése alatt hatszáz európai munkás és hatvan európai szobrász dolgozott. Az épület tíz millióval sokkal többbe került. Csakis az amerikai milliósok képcarnokaiban bámulhatjuk meg Meissonnier, Gérôme, Detaille, Bonheur, Róza, Millet, Troyon, Nibert, stb. remek műveit s alig ismerünk egykoru híres festőt, kinek képei Belmont, Stewart, Astor, Vanderbilt vagy Mackay csarnokaiban láthatók ne lennének.

Amde mindezek dacára az amerikai ezermilliómós a körülötte élő szegények gyűlöletének átkát érzi. Életének arany keretéből büszkén tekint le a mindennapi kenyérért elke-sere-

dett harcokat vivókra, de lelke nyugalma a szegénység keserves nyögései zavarják meg.

EGYVELEG.

* A jobbagyságot Európában legelőször (1771) Szardíniában s azután (1800) Dániában törölték el. Németországban 1807—1832 közt fokozatosan szünt meg ez az intézmény, a legtöbb országban, köztük nálunk is 1848-ban. Legkésőbb (1863) törölték el Oroszországban, bár ennek egyes részeiben már 1822-ben megkezdődött a felszabadulás.

* A fulbevalók hosszáról meg lehet ismerni az olasz parasztasszonyt, hogy melyik vidékről való. A déli vidékeken a fulbevalók csaknem a világ nyulnak le, éjszaka felé azonban mindinkább rövidebbet hordanak.

* A legnagyobb szentmég egy darabban jelenleg a chicagói kiállításán van. Wigan mellett ásták ki egy darabban. Sulya 11 tonna (225 mázsa), Kiemelése 10,000 forint költségre került.

* Az oroszok kesztyűi leginkább csikóbőrből készülnek, melyet igen jól lehet festeni s ha kellőképp elkészítik, rendkívül tartósak.

* A zsiraf nyelve, mely 35—45 cm. hosszú, állítólag nagyon izletes eledel. De még többre becsülik azt a lét, mely a zsiraf hátgerinczéből ered.

* Az ember orra csak kivételesen van az arc közepén. 100 ember közül alig akad három olyan, kinek orra a két szem között függélyesen nyúlna le, többé-kevésbé balra vagy jobbra fordul.

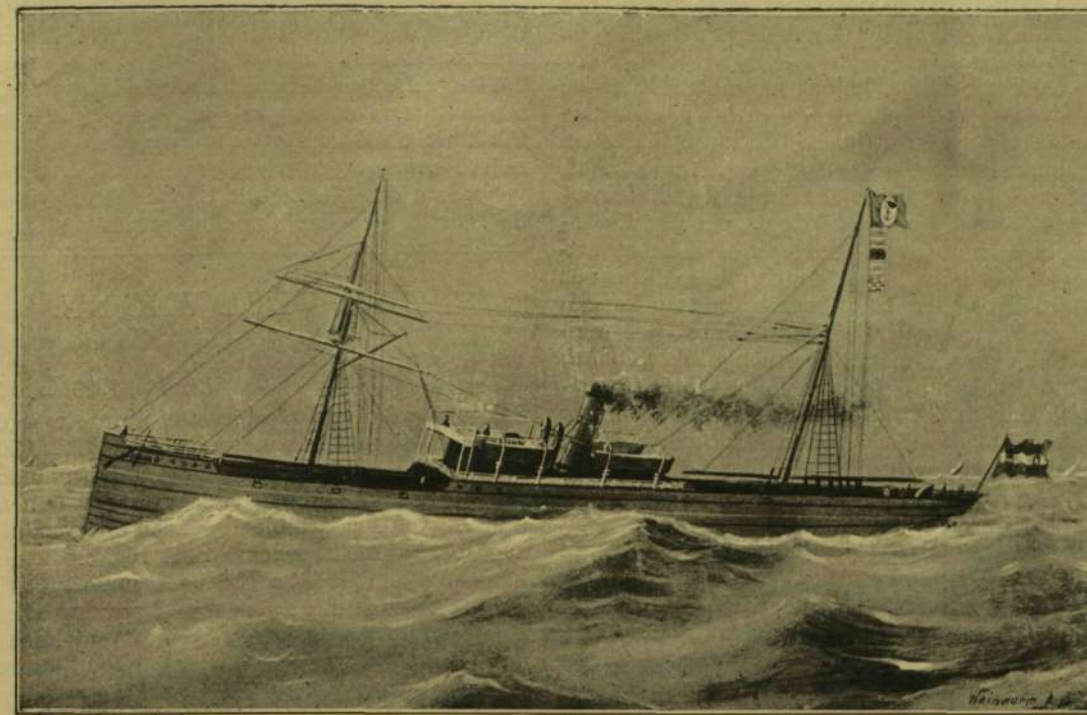
* Koronákkal kereskedik egy birminghami czég, és pedig többnyire aranyból készült csillogó drágakövekkel megalkotott koronákkal. A veők többnyire afrikai fejedelmek, kik élfántesontot s más terményeket adnak érte. Az üzlet nagyon virágzó, mert némely négerfejedelmek egész gyűjteménye van koronákból.

* A mértékletesség apostolai drasztikus kurát alkalmaznak Oroszországban. Ha valamelyik paraszt, ki a mértékletességi egyesületbe lépett, egyszer leissza magát, három rubelt kell fizetnie s azonfelül 19 botütést kap. Ismétlés esetén a büntetés kétszer akkora lesz s így tovább. A parasztkok rendszeren hűségeseen alávetik magukat a büntetésnek, melyet különben ők hoztak dívatba.

* A villámfényt horgászó családoknak használnak a kaliforniai halászok, apró villamos lámpákat bocsátva a tengerbe, melyek mindig sok halat csalnak a hálókba.

* Holdból látható földi fény. Abból a körülményből, hogy egy 400 gyertyalángnak megfelelő villámfényt reflector segítségével 32—33 kilométer távolságra határozottan észre lehet venni, egy tudós azt következtette, hogy 28,000 millió gyertyafénynek megfelelő világosságot már a holdban is észrevennének.

* Egy óra alatt épített ház. Dr. Hoffgráf osztrák katona-orvos Bruck mellett egy óra alatt állított fel katona-kórházat 8 katona által. Természetesen minden egyes darab készen volt, sőt a cölöpök gödrei is megvoltak. Ugyanannyi idő alatt képesek voltak a kórházat szétzúzni s kocsira rakni. Az épület 15 méter hosszú s 6 méter széles volt s minden lehető kényelemmel berendezve.

A «STEFANIA» NEVŰ ELSÜLYEDT MAGYAR GŐZÖS.

A «STEFANIA» MAGYAR GŐZÖS ELSÜLYEDÉSE.

A «Victoria» angol hadihajó elsüllyedése s parancsnokának és legénységének szörnyű pusztulása földiezi emlékezetünkben azt a szomorú esetet, mely egy magyar tengeri gőzhajónak, a «Stefánia»-nak menthetlen elsüllyedésével s jutott a legkezdődött nagyobb kiviteli tengeri hajózásunkat.

Az «Adria» tengerészeti társaság gőzösről, tehát magyar gőzhajóról van szó. Olvastuk már, hogy az angol csatornában egyetlen tengeri orkán 300, a «La Manche» csatornában 80 hajót, másutt meg ép a kikötők közelében, sőt a kikötőkben is 10—20 hajót súlyozott víz alá, több emberéletet kioltva, sok millió forint érték megsemmisítve. Azt azonban, hogy magyar hosszujárú gőzös süllyedt volna el, nem olvashattuk eddigre senki sem. Nem mintha a mieink oly szilárd alkatúak volnának, hogy azokon a tenger romboló hatása sem fog ki, hanem mert 1882 előtt épen nem volt még csak nagy-parthajózású magyar gőzös sem, 1887-ig 10 volt s ma hosszú járatú gőzöseink száma 22, melyek jobbára újak levén: nagy éberséggel, kiváló tengerészeti gyakorlattal kormányoztatnak járataik közben.

A «Stefánia» tehát az első magyar gőzös, a mely felúton, rakománytal telten elsüllyedt. Ez az, a mi bennünket, az eset nem minden napiságán kívül, érdekel.

A «Stefánia» nem tengerészeink gyakorlatlansága, avagy hibája miatt töröltetett ki kereskedelmi hajóparkunk lajstromából, hanem kizárólag az osztrák hajólegénység könnyelműségéből, gyakorlat hiányából, a mennyiben a katasztrófa közeledő pillanatában a csavarnak egyetlen helyes fordítására az nem állhatott volna be, míg az adott ellengőzzel a ragusai társaság «Arrigo» nevű gőzhajója egyenest neki ment a «Stefánia»-nak s azt, kapunyí rést ütve oldalán, 5 perc alatt menthetlenül víz alá temette.

Martinek Lajos hazánkfia, a «Stefánia» gőzös fiatal, tetterős és gyakorlott kapitánya, múlt évi november hó 17-én este Bari olaszországi kikötőből indult Barletta felé, az ott már készletben álló 400 hordó olasz bor felrakása s Fiuméba szállítása végett. A rakomány legnagyobb része egyébként rézpyritből (rézszárvány) állott, melyet még a spanyol Huelva és a portugál Pomerón kikötőben raktak fel s Barit és Barletta a hajó teljes megrakása végett kellett érinteniök. Bari kikötőjébe reggel futott be a gőzös, s a rakomány felvétele után még az nap délután 5 órakor elhagyta azt, 5 óra 40 perczkor már nyílt tengeren folytathatta útját. A gőzhajónak megvolt már az a biztossága, melynél még a helyi parti kalauz is átadja a hajóvezetést kapitányának. A legénység egy része tehát vacsorára ment. A másodkapitányt, a szerencsétlenül odavesztett Paikurichot, vacsora alatt a parancsnok-hidon a

harmadkapitánytal egyetemben Martinek váltotta fel. Esti 6 óra 10 perczkor a hajóörtség ismét felváltott. A hajót és személyzetét vizsgálta most meg Martinek s mivel kifogástalanul találta, a harmadkapitány társaságában vacsorára ezuttal ő ment le. Péntek este volt. Vacsora közben még megállapodtak, hogy Barlettában a legsürgősebben berakodnak s nov. 20-ra, vasárnap reggelre már Fiumében lesznek.

November 18-án, ezen pénteki napon, épen 3/4-ed hétre járt az idő, mikor egy hosszantartó, éles fűty a hajó egész személyzetét felriasztotta. Minden ember rögtön a hajó fedélzetén termett. Még egyik-másik útban volt, a mikor szédítő és fülsikeltető ütkezés következett be s baloldaltól jobboldalra csapta a gőzöst. Nem volt egy is, ki mentében, álltában el nem vágódott volna. Martinek lélekjelenetét egy percze sem vesztette, a borzadalmas helyzetben legott talpra állt, lekiáltott a géphez, hogy állítsák meg. De a víz erős beözönlése miatt az már nem volt lehetséges, meg azért sem, mert a gépész már szintén a fedélzeten volt. A gépész ugyanis, a ki a víz idején ugyancsak vacsoránál ült, nem a fedélzetre, de a géphez sietett, hogy megállítsa. De ő volt a legelső, kit a látvány megdöbbentett, mert a tengervíz a tüzekeket is elepte már s a hajó minden része megteit vízzel és füsttel annyira, hogy a tárgyakat merőben lehetetlen volt felismerni. Csak akkor ugrott ki a gépész a hajó belsejéből, hogy a veszelő nagyságáról hírdadhasson. Azzal egy pillanat alatt tisztában voltak, hogy gőzösek menthetlenül oda van. És belátták, hogy csak egy-két perc lehet még a személyzet megmentésére, ha ezt kellőképp fel nem használják, a gőzössel együtt ők is mind elvesznek.

Martinek a kazántól a legtovább eső helyre gyűjtötte egybe a legénységet, s hogy menekülhessenek, egy nagy csónak leoldására vezényelte őket. Paikurich másodkapitányt nevével szólította, de ez nem felelt, vagy ha felelt is, a hajóba tóduló víz zúgása a fűtőszakaszából kihallatszó sistergés és zúgás miatt, mely leirhatatlan zsibaj az emberi hang erejét messze fölülmúlta, senki nem hallotta.

A legénység nagy része lélekszakadva látott a nagy csónak leoldására. Mintha csak a rossz szellemek hatalma alatt állottak volna, megzibbadt, elerőtlenedett tagjaik felmondták a szolgálatot. Még rémesebb lett a helyzet s végső öröket is elvette a gőzös ijesztoleg gyors süllyedésének a látása. Abba hagyták a munkát és szanaszét futottak. A kérérlhetlen halál már előttük állt.

A legénység egy kisebb része ez alatt a kis csónakot már lebecsültotta. A hajókapitánytal együtt 11-en menekültek ebben. Tizen már benn voltak. A kapitány egy kötélben küszött le közéjük. A nagy sietségben még is a tengerbe esett s a szakács mellig erő vízből emelte be a csónakba s még idején, mert alig vágták el a köteleket s szabadították meg a gőzöstől, a

gőzhajó nagy robbanással (kazanrobbanás) nyomtalanul elsüllyedt, a kis csónak is majd felfordult, vízzel megtelt, alig lehetett az elsüllyedéstől megmenteni. Az evezőket kisodorta kezeikből a víz, de később megtalálták s beszedték.

Az összeütközést okozó «Arrigo» gőzös a szerencsétlenség helyétől körülbelül egy kilométernyire megállt. Noha elhallatszott hozzá a csónakból a segélykiáltás, a segítséget még sem adta meg. Ekkor látták csak, hogy teljesen el vannak hagyva. Hozzáfogtak erre a sishípusi munkához, hogy a csónakban levő vizet sapkáikkal és csizmaikkal kimerjék.

A mikor már a csónak elmerülésétől tartaniok nem kellett, elszánt végső erőmegfeszítéssel kísérelték meg az «Arrigo»-t megközelíteni; de azt látták, hogy az «Arrigo» előre megfontoltan még távozik. Erre csónakukat a vélt part felé fordították. Ebben az irányban pillantottak meg a setében egy másik csónakot. Újult erővel eveztek feléje, mindig segélyért kiáltozva. De ez is a helyett, hogy közeledett volna, mindinkább távozott.

Reményükben elcsüggedve, tetterejükben megfogyatkozva, immár akaratképességüket is elvesztették. Mintegy öntudatlanul ismét a partot keresték, bár azt elérni nem vélték, mert kompass hiányában azt sem tudták, merre közelethetik meg a szárazföldet leghamarább. Egyszer csak látják, hogy a gőzös visszafelé fordul, feléjük tart s egy lámpa ki van téve a hajólépcsőre. Újból az «Arrigo»-t megközelíteni; egy időben érkeztek meg a másik csónakkal, melytől hiába kértek segítséget, s a melyben kilenc ember ült.

Megtudták csakhamar, hogy a csónakban levők az «Arrigo» gőzös személyzetének egy része. Attól tartottak, hogy az összeütközés után esetleg a saját gőzösek is elsüllyed s e fölvetésben menekülni igyekeztek, vagyis hajós minyélven «megszöktek». De a mint látták, hogy gőzösek tovább is fentartja magát, visszatértek. Alig léptek ki csónakukból a szökevények a gőzösrre, a hajótörött menekültek is abban a pillanatban értek a hajólépcsőhöz s egyikük már oda is hajolt, hogy a lépcsőre hágjon, a midőn a hajó ámulatukra, egy «avanti» szóra, újra elindult. Hogy újra a kétségbeesésnek hagyták, még nem volt a legnagyobb baj. Hanem csak kis hiba volt, hogy a csónakot 11 emberrel a csavarral a kötélrel fogva maga alá nem sodorta.

Ismét a halál torkában volt a 11 menekült. Hósi elszántással ugráltak ki a már távozó «Arrigo» lépcsőjére és köteleire s hacsak erőnek erejével le nem taszítják őket a hajóról, a mire már egynek sem volt bátorsága, a gőzösek előttük menekülnie nem lehetett. A 11 menekült sértetlenül a hajófedélzeten volt végre. Szentül szemben állottak szivtelen pályatársikkal, azokkal, a kik nem átalották őket a veszelő pillanatában ott hagyni, jöllehet a szerencsétlenség ize itt vérfagyasztó játékát a két gőzös első találkozásától kezdve ez ideig. A legénység csak materia a tengerészetenél, mint a víz, hajó és tűz. Minden akarát, minden térekénység egyedül a hajó csónakokban összpontosul. Másnak itt nyilatkoznia, avagy cselekednie egyenlő a lehetetlenséggel. Mégis látták, megtudták a hajóra küszött menekültek, hogy a kapitány a hajó egész személyzetét ürülte, be-látása ellen cselekedett. A katasztrófát is ő idézte elő annyiban, hogy a mi a legnagyobb hiba volt, a parancsnok-hidra, a tengerészeti szabályok súlyos tilalma ellenére, egy teljesen avatatlan matrózt állított, a ki még csak «nostro uomo», első matróz sem volt.

A rendelkezést ezután az «Arrigo» felett Martinek hazánkfia vette át. A «Stefánia» kis csónakja még félig volt vízzel. Az «Arrigo» készletben álló csónakjába vett tehát maga mellé saját embereiből egyet, a másik legénységből kettőt. Magához véve még egy lámpát, a veszelő színhelyére eveztek, hogy a menthetőt megmentésék. Tiszta, de csilagtalann, sötét éj volt.

A zavartalan tenger felszínén úszó egyes fadarabok s más hajóroncsok jeleztek a vész színhelyére vezető utat. Az evező lapátok szabályos bemélyesztései s a tengervíz súlyos loccsanásai zavarták csak a nesztelen esendét. Előre menve így, segélykiáltásokat hallottak. A hangok felé tartottak egyenest s fokozott gyorsasággal termett a négy evezős a már félig megdermedt három hajós mellett, kik néhány szál deszkába fogódzva, tartották addig fenn magukat. Mind-

hármukat sikerült a biztos haláltól megmen-
teniök. A további kutatásoknak nem volt eredmé-
nyére. De a veszély Damokles kardja más alak-
ban lebegett ismét életük felett. Az elsüllyedt
hajó, a kazánrobbanás folytán is, a tenger fene-
kén valószínűleg annyira szétcsépett, hogy a kü-
lönben mozdíthatatlanul berakított boros hor-
dok egyenként, leirhatatlan erővel kezdettek a
mintegy 300 méternyi mélységből felpuffogni,
úgy, hogy kivált a sulyosb rész, ha a csónak
alatt tör fel, azt a bennülőkkel együtt azonnal
elpusztítja.

Egy órai lázas keresés emez eredményével
visszatért az «Arrigo»-ra, hol ennek második-
gépése rögtön száraz ruhákkal látta el a mene-
külteket.

Martinek most kényszerítette az «Arrigo»
kapitányát, hogy a gözössel a vész színhelyére
menjenek; de nem volt több emberélet meg-
menthető. A két hajó személyzete elhatározta
tehát, hogy Mollettába, a legközelebbi kikötőbe
mennek, azért is, mert az «Arrigo» eleje az
összeütkezésnél tetemes sérülést szenvedett s
helyreállítása szükségessé vált. Esteli 10 óra
volt, mire Mollettában horgonyt vetettek. Mar-
tinek parára lépett itt s felverte a vész hírről az
egész várost. Négy csónakot teljes személyzet-
tel küldöttek ki azonnal a szerencsétlenek fel-
kutatására, a szélrózsa minden irányában. Mar-
tinek adta ki a rendelkezéseket. A kutatás egész
éjen át, a tengerészeti végkémerüléseiig tartott.
De mindhiába. Mire Mollettába értek, ott az a
kellemes tudósítás várta őket, hogy öt hajótörött
megmenekült s Biscoeglie mellett ért partot.
A hír valónak bizonyult. A «Stefánia» személy-
zetéből valók voltak. Elmondták, mint men-
ekültek meg. A kapitány rendeltére a «Stefánia»
nagy csónakját még is vízre bocsátották, de
annyi idejük már nem volt, hogy a lebocsátó
kételeket elmentessék volna, mert a kazán-
robbanás után azonnal elsüllyedt a gözös, s a
kittett csónakot maga után rántotta. De egyrészt
a tengervíz sűrűsége, másrészt a csónak üre-
sége nagy ellenálló erőt képeztek; mindamell-
ett a hajónak még nagyobb vonó ereje s a nedves
hajókételek szívóssága a csónak darabokra szaga-
gátását okozta, úgyannya, hogy a csónak eleje
és hátulja ismét csakhamar felszínre került. Az
ezen menekülni akaró 11 tengerész közül azon-
ban hat elmerült. A rettenetetlen lélekerővel
bíró öt tengerész a felbuknakó csónak-részeket
megkapta s ezeken rendkívül ügyességgel, egy-
mást segítve, ritka kintással partra vezettek.
A biscoegliei menekültek is állítják, hogy az
«Arrigo» egészen mellettük ment el és segély-
kiáltásaira nem hallgatott. Szerintök a kapita-
ny ezen lelkülettségében az «Arrigo» személy-
zete nem osztozott, igazolja ezt az is, hogy az
«Arrigo» első gépése egy tyűkretrecet, mely a
gépház felett volt, a vízbe igyekezett dobni, de
a sietségben megcsúszott, az zakatoló gépbe esett
s ott összetörve, szörnyet halt.

Molletta és Biscoeglie lakosai úgy fogadták
megmenekült tengereseinket, mintha véreik
lettek volna. Résztvétük az emberi lelkülettség
s a sors sújtottjai iránt leirhatatlan volt. Ten-
gerész nép kész ilyenkor levetni egyetlen meleg
felöltőt s átadni a menekültek. Aicardi Titus
hajóügynök Mollettába csak azért ment, hogy a
menekülteket ő maga minden szükségességgel el-
láthassa.

Az olasz bíróság s a tengerészeti révhivatal a
vizsgálatot haladék nélkül megindította. De a
valóság kiderítése szerfelett nehézzé vált, mert
épen az őrségen levő tengerészek vesztek oda
Paikurich másod-kapitánnyal együtt, a ki épen
szemtartása volt az «Arrigo» helytelen irányítá-
sának, mire a vész következménynek be kell-
lett állania.

A ki vádolható volt, azt terhelte
tetteség lett, mert az «Arrigo» kapitánya azt
áallította, hogy Paikurich tért ki rosszul s így neki
annyi ideje nem volt, hogy az összeütkezést
megakadályozhatta volna. Bevallotta mégis,
hogy miközben ő tisztjével vacsorált, a hajó-
vezetést egy matrózra bízta. Ez az olasz hajós
rendtartás szerint nagy beszámítású culpa lata,
miért is öt nagy gondatlanság miatti emberölés
czimén az első bíróság elítélte.

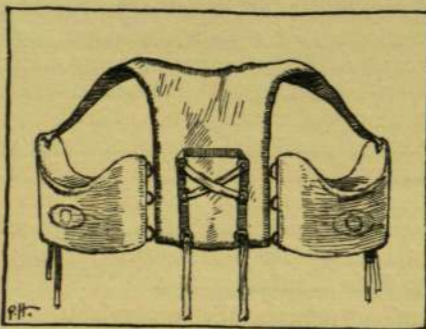
A vádlott legott vizsgálati fogságba vettették,
de a mollettai konzul közbenjárására és jótál-
lása mellett a jogérvényes ítéletig a bíróság
szabadlábra bocsátotta. Az ügyet a trieszti
főelbírviteli törvényszék bírálja el.

A «Stefánia» gözös teljes személyzete név
szerint. A +-tel jelölték a katasztrófánál lelték
halálukat):

Martinek Lajos, hajóparancsnok, Paikurich
Mátyás, másodkapitány +. Tuchtan József, har-
madkapitány. Czjryniński Sándor, első gépész.
Marcuzzi József, másodgépész +. Nuolo János,
harmadgépész. Török Emil, apród +. Babarczy
Antal, apród. Copalich Mátyás, vitorlás. Calla-
linich Gábor, ács +. Mohovich Tamás, gépész-
segéd. Vranich Ágost, nostro uomo, matróz
kormányos. Ivanich András, matróz kormá-
nyos. Sterk Antal, Rozmanich Jakab +, Dragi-
cevicz János + matróz kormányosok. Sandalj
János, szakács. Svietsicia János, fűtő. Bevan-
dich Lukács, Tornasaro Bartoló, fűtő, Simmov
János, Cuculich Lukács, szenelő, Balogh Gyula,
hajóinas, Bezeredy Lőrincz, pinczér.

Végül hadd álljon itt néhány életrajzi adat
Martinek Lajosról, ki a magyar kereskedelmi
tengerészet egyik legképzettebb és legerélyesebb
kapitánya. Született Budapesten 1862-ben.
1875-ben vált meg gymnaziumi tanulmányaitól,
melyek VI. osztályát Budán végezte. A követ
kező évben már Fiumében a kereskedelmi ten-
gerészeti iskolába lépett, honét némi elméleti
ismeretek elsajátítása után hajóra szállt s eme
gyakorlati útja megszakítás nélkül teljes három
évig tartott. Már ez útjában szenvedett hajótör-
ést, olyat, mely a jelölték 9/10-ed részét vissza-
riasztotta volna a tengerészeti pályától. Épen a
genouai öbölbe értek, mikor a nagy tengeri viha-
rok beálltak. E viharokkal ő egyedül és hajó-
roncsai teljes két napig minden segítség nélkül
daczoltak, mert a zátonyra jutott «Melória»
hajójuk segítségével némi egyenlő lett volna az
istenkísértéssel. 1879-ben febr. 24-én roppant
szélvizeben három ölnyi magasságról esett le
az árbozról s fejtét három helyt bezúzta, a mi-
kor hetekig tartott, míg magához térhetett. Mi-
után még a haditengerészetnél egy évet, mint
hadapród eltöltött, 1886-ban tette le a hajókapitányi
vizsgálatot s még ugyanaz évben harmad-
kapitánnyá nevezte ki az «Adria» társaság
a «Tibor» gözösré. Első útjában, 1886. decz.
7—13-ig, mindjárt óriási viharokkal kellett meg-
küzdenie a biseyai öbölben, hol a roppant hullá-
mok a hajó két oldalát bezúzva, félig-meddig
tönkretették a hajó külsejét, a kajüttöt, a gépet
és mentő csónakokat, annyira, hogy a személy-
zet mindenét oda vesztette, csupán ő maguk
menekültek meg. Dr. Juhos János.

EGY ÚJ MENTŐ-ÖV.

Új mentő öv.

Legújabbán a tengeri hajókon nagyobb men-
nyiségű mentő-öveket tartanak készletben, me-
lyeket veszély esetére az utasok közt osztanak ki.

A mentő-öv használatban.

Az efféle készülékek már évek óta vannak hasz-
nálatban, de azért folytonosan javították. Az itt
bemutatott mentő-öv egy vitorlavázszönből készült
mellény. A máso lík képen a már felöltött készü-
léket látjuk. A mellény belsejében lévő két léggel
töltött cső az elmerülést akadályozza meg. A lég-
csövek hossza 30 centiméter szélességük 4 hü-
velyk az egész készülék 2 kilogrammot nyom,
de azért a legnehezebb ember súlyát is elbírja.

AZ IR VITA VÉGÉN.

Eredeti levél.

London, 1893. aug. 1.

Egy angol újság lap «történelmi nevezetességű,
borzasztó éjszakának» nevezi a csütörtöki ülést,
melyen az alsóház bizottsága bevégzte a home-
rule bill tárgyalását. A «borzasztó éjszaka» nem
a javaslatnak szól, hanem annak a csunya öklö-
zódésnek, a mit a padok között rögtönzött né-
hány képviselő, kiket a szenvedély meg a kitö-
duló tömeg nyomása összekaszott. Ez a hír
úgy ömlött végig a városban, mint egy kiloco-
csant hullám és szinte látszott, hogy iszapul
szegénylő szomorúság maradt utána, a mint
kerületről-kerületre végig fut Londonon. Most
már valahol ott gyűrűzik a skót tavak táján.
«A parlamentet anya» verekedett és a karzta-
ról az idegenek püsszegték hozzá. Ez a «bor-
zasztó éjszaka» égeti az angolt, kivált ha elgon-
dolja: «mit szól majd ehhez a külföld.» Itt ül a
család a híres «sweet home» (édes otthon)-ban és
mind szomorúan emlegeti: a parlamentben egy-
más hajába kaptak.

Hogy mikép támadt ez a verekedés, arról ele-
get irtak már a napi lapok itt is, otthon is,
hanem ha az ember a mulatságos oldalát is
keresi a dolognak, hát csak vegye elő azt a
tömételen interviewet, a mit a «Pall Mall
Gazette» a verekedő uraktól bokortába szedett,
s a melyből egyet itt közlök.

A szóvitából tudvalevőleg akkor lett birkózó
gabalyodás, mikor Logan képviselő Casson
mellé ült és ezek olyan módon kezdtek társá-
logni, hogy a hátul ülő Hayes Fisher gálleron
kapta Logant és kidobta a tér közepére. Azt
kellene most megtudni, hogy mit mondott
Logan Carsonnak. Ez az, a mit az interview
meg akar világosítani és eredményül ide jut:
Logan vallja, hogy mikor ő Casson mellé ült,
így szólt hozzá: «Ön nem elnök és azért én
nem engedelmeskedem az ön parancsának.»
Casson azonban — a mint mondja — így hal-
lotta a mondat: «Nem fogja be mindjárt azt
az ilyen, meg amolyan száját?» Hayes Fisher,
a ki a dulakodást kezdte, tökéletesen ártatlan-
nak tartja magát, s nyílt levélben így nyilatko-
zik: «Én megragadtam Logant a nyakánál fogva
és kilódítottam a padló közepére. Ez volt a
jel az általános zenebonára. És azt hiszem,
hogy Gladstone úr nem kevésbé hibás ebben a
dologban, mint Logan.»

Több mint két század óta ez volt az első tett-
legesség az angol parlamentben. Az utolsók
1666 decz. 19-éről jegyezte föl a ház krónikája,
a mikor Buckingham lord addig támaszkodott
a dorchesteri marquis hátára, hogy e miatt össze-
szekaptak és egymás parókájának estek. A följegye-
zés így végzi: «Lord Chamberlain és mások közbe-
vetették magukat, s a lordok háza mindkettőjü-
ket a Towerbe küldte, a hová ma délután el is
mentek.» Azóta nem látott ilyen jelenetet a
parlament, a melynek a hatalmas, hogy úgy
mondjam, tömör nyugalma mindenkit, a ki csak
egy ülést is végig hallgatott, úgy megszállt, mint
egy templomnak az áhitatos csöndje.

Még ekkor is, ebben a zsiibongó keveredésben,
a mit a «borzasztó éjszaka» látott és végig szen-
vedett, egyszerre hallgató némaság lett, mikor
az elnökért, a Speakerért küldtek, s az parókás,
tógás öltözetével fölült a mennyezetes székre,
mialatt a ház méltóságát jelentő nagy arany
botot föltekett a ház asztalára. Rend lett egy
szempillantás alatt. Csak annyi kellett, hogy az
a mérhetetlen hatalom, a mit történelmi hagyó-
mánynak hínak, szétterítse a czimerpajzsok
szárnyát a padok fölött és az idétlen napfolt
széjjelfoszlott.

Es az, a mi ott él abban az épületben, és az,
a mi ott van az ülések levegőjében: a történelmi
hagyományoknak az ereje. És mikor erről a szük
karzatról végig nézem az ülést, ezt láthatom a
körben, ez van az asztalon, ez van az agyvelők-

ben és minden szóban ez van. Mintha az áramla-
nék a fejem fölött és az tartaná a terem oszlo-
pait. Tökéletesen áthatotta az egész palotát és az
egész gyülekezetet.

Csak oldalt kell fordulnom és a Westminster
Hallban vagyok, a melyből öt századnak a ki-
sértelei járnak elő. Kongó lépecim zaja, képe-
zetemben fölbreszti őket a remekbészült faive-
zet alól és lassan vonulnak végig a falon olyan-
forma színt váltva, mint az este leszálló köd.
Egynék-egynék megtüremlik a sarkon a palástja;
hol vér, hol arany a szegélye.

Mindjárt az első ülésem itt tették le a trónról
II. Rikárdot; III. Edward két királyi foglyot
vendégelt itt s azoképen itt ítéltek el I. Károly
királyt. Itt emelték Cromwell «Lord protec-
tor»-rá és később ott lógott a feje a sarokpárka-
nyon. Wallace után egész sor «lázádot» küldtek
a halálra innen. Morus Tamás, Somersét és
Essex grófia, a lóporos Guy Fawkes mind utá-
nok mentek. Zúg, zúg minden fal a hangjuk-
tól és csudálatosan szárnya kelve száll be a
parlamentbe — a történelmi hagyomány.

Ezt a szöveget, ezt a hagyományt vette át a
másik szárny: az új palota is, a hol a késő goth
stylus minden nagyszerűsége segítségül van
hiva a történelmi érzék ébresztésére.

Freskókkal, szobrokkal népes folyosóknak az
egymásba boltozó sora köti össze az alsó házat
a House of Commonst a lordok házával s ezt
megint a királynő termeivel, míg a Central
Hallba vezető úton a nagy miniszterek emlékei
vannak. A legpompásabb a lordok háza. Nem-
csak az üveg, arany ragyogásáért, nemcsak a
történelmi festményeiért, hanem azért a kemény,
erős kimmunkálásáért, a mely minden fakoczkát,
aranyos faragást úgy tudott elrendezni, mintha
mind egyrézlet egyetlen erős testnek a neki-
feszült izma volna.

Itt már a másik oldalát is érzük a hagyomány-
nak: a merev etiquettnak a megszorult forma-
ságait. A látogatót, a ki az ülés idején kívül néz
be ide, figyelmeztetik a táblák, hogy a karzatra
csak akkor mehet föl, ha valamelyik lord-
nak a leánya. A királyi nének az arannyal rakott
trónjához meg épen csak akkor mehet, ha egy
lord első fiának született. Ezek azok a meg-
maradt apró körözsák a goth styluson.

Egyébként minden halandó megnezheti a
piros üléseket, meg azt a piros diván-forma
alkotmányt, a mi a gyapjuszákok rejtetegeti. Az
ajtónálló előbb még megnézi, hogy a kizitá-
kában nincs-e a látogatónál dynamit, vagy más
robbanó veszedelme.

Es ez az erős ósdi levegő kisére a House of
Commons, a hol az ír törvényjavaslata, Home
Rule Bill fölött vitatkoznak. A mely, hosszú
teremben komoly, szigorú csend van, a hogy a
hosszan futó zöld padokat végig ülök a képvis-
lők. Semmi erős hang, semmi erős szín. Annyira
nincs, hogy egy sötét rízesozat fogja el a hölgy-
karzatot, mint egy török ház ablaka.

A Speaker trónja üres, mert a ház, mint
bizottság tárgyal s csak a parókás chairman ül
az asztalnál. Igazán tárgyalnak, komoly, öné-
zetes szavakban folynak össze a különböző véle-
mények, mindíg ott gyökerezve a történetben, a
hagyományban. Csudálatosan magvas erő van az
egészben és úgy hangzik föl minden szó, mintha
ott lenn vasoszlopokat vernének a földbe. És
minden mondat olyan biztosan röpül ki, mintha
acélháron penditénék el.

Lassan megszállja a képet az éj sötétsége.
A nyitott ablakon friss szellő sóhajt be s egy-
egy csúcsos tető látszik. Oda lent Morley alak-
ját látom, a mint az asztalra hajolva magyaráz
Goschennek. Mellette a «nagy öreg» (Glad-
stone) csudálatos koponyája bólogat lebegő,
fehér fűrtjeivel.

Egyszerre kigyúlnak a lámpák, és minden
sarkon, minden ablakon ott fénylik hatalmas,
messze szóló betűkkel a régi jelszó, beragyogva
az egész termet: «Dieu et mon droit.» «Istenem
és jogom.»

HEGEDÜS LORÁNT.

A DOLMENEK EREDETE.

A földgömb különböző részeiben ismernek a
régészek egyes feltűnő szerkezetű nagy kőalkot-
mányokat, melyekről szemellátható, hogy em-
beri kéz állította fel azon a helyen bizonyos

vallások vagy kegyetes eszéből. Európában
különösen az éjszaki tartományokban fordulnak
elő ily régiségek nagy számmal, de vannak
Spanyol- és Franciaországban is, és Európán
kívül Afrika éjszaki részeiben, Közép-Ameriká-
ban, sőt a Csendes-óceán néhány feléreső szí-
getén is. A tudósok stonehenge dolmen vagy
menhir néven ismerik ezeket s régészeti mun-
káiban megtalálható egyik vagy másik ily o-
portozatnak igen érdekes rajza, mint a milyene-
ket képeink is mutatnak.

Mindaddig, míg ezeket a dolmeneket csak
Éjszak-Európában, különösen Angliában, Dán-
és Svédországban ismerték, nagyon egyszerűen
magyarázták a dolgot azzal, hogy ezek a regé-
ben oly nagy szerepet játszott druidák templo-
mai voltak. Később inkább azt állították, hogy
a kőkorszak emberei emelték e primitív oszlo-
pokat elhunyt vezérek sírjai fölé s e feltévést
igazolni látszott az a körülmény, hogy a kövek
közeliében mindenkor találtak régi sírokat; né-
melyek történelmi nevekkel, különösen Arthur
brit király nevével, hozták é tárgyakat kap-
csolatba.

Ujabbán azonban méltó kételyt támasztottak
egyes tudósok ezen elméletek ellen, különösen
a kövek nagyságára vonatkozólag. Hogyan volt
képes az őskori ember, kinek semmiféle emelő-
gép nem állott rendelkezésére, ily óriási kőve-
ket szabályszerüen felállítani? Cornwall angol
megyében szarantíne mellett van egy egy dar-
abból álló kő, mely 97 láb hosszú s közepén
60 láb vastag, úgy, hogy legalább 750 tonna
súlyú lehet; egy másik, Pembroke megyében,
mely három kőből nyugszik, oly nagy, hogy
alatta öt ember löhátón kényelmesen elfér. Még
ezenkívül tekintetbe veendő az is, hogy e dol-
menek nagyobbrésze olyan kőanyagokból állnak,
melyek az illető környéken nem fordulnak elő.
Igy a híres középalgiai dolmencsoportzat,
melyben 11—36 tonna súlyú kőoszlopok kör-
alokban vannak összerakva, oly kövekből áll,
melyeket csak Cornwallból, Walesből, vagy épen
Irlandból szállítottak. Hogyan képzelhető, hogy
ily óriási kőveket a barbar korszakban szállí-
tani képesek lettek volna? Másrészt azonban
kétségtelen, hogy ezek a kőoszlopok az őskorból
valók.

Új elméletet gondoltak tehát ki s ez a már
Plato által említett Atlantis elsüllyedt világrész-
zel áll kapcsolatban. Mióta Donnelly Ignác az
újabb tengerelmélység mérések alapján kimutatta,
hogy az Atlantis elsüllyedésének tudományos
lehetősége megvan, ha az Azori szigeteket
az elsüllyedt világrész maradványainak tekint-
jük, — sokan foglalkoznak ezzel az elmélettel
s mindinkább valószínűvé akarják tenni azt a hi-
tet, hogy a Földközi-tenger partjain s különösen
Egyiptomban s ezenkívül Mexikóban talált fel-
tűnő régiségek az Atlantis műveltebb lakóival
állanak összeköttetésben. A mexikói s külön-
ösen a yukatáni régiségek rokonságát az egyipto-
miakkal már régóta hangoztatták. Mindkét lel-
hely egyenes összeköttetésben állhatott a régi
Atlantissal. Nem lehetetlen emnélfogva, hogy pl.
a stonehengei dolmencsoportzat, mely némely
tudósok nézete szerint egykor fedett épület is
lehetett, a régi Atlantis népe által tisztelt nap-
istenség tisztelőre állítottatott fel.

Atlantis népe minden valószínűség szerint
sokkal magasabb fokú műveltséggel bírt, mint
Európa népei Krisztus születése előtt. Dr. Le
Plongeon, kinek hosszas fáradság után sikerült
némileg rekonstruálni a régi mexikói mája nyel-
vet, melyen számos fölirat maradt meg, egy ily
régí kéziratban följegyezve találta, hogy a
könyv írása előtt 8.060 esztendővel a májak
őseinek országa elsüllyedt s a katasztrófa 64
millió ember halálát okozta. Igen természetes,
hogy sokan megmenekültek a veszedelm elől s
aztán Mexikóba, Peruba, a Húsvét-szigetekre s
más helyekre költöztek, hol az Atlantis mű-
veltségét is újból föllesztették; de nem lehet-
len az sem, hogy különösen Nagy-Britanniában
vagy Franciaországban, hol kivált a car-
naci dolmencsoportzat érdekes, az Atlantis
mozgékony lakói már az előtt is építettek hazai
viszonyaiknak megfelelő templomokat. Minden-
esetre figyelemreméltó ez az elmélet s legalább
valamivel hozzájárul az Atlantis homályos re-
gének némi megvilágításához.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET

A Budapesti Szemle augusztusi kötetét nagyon
alkalomszerű tanulmány nyitja meg Jobb Lajostól,
ki «A polgári házasság történeti megvilágításában»
czím alatt a mostani egyházpolitikai kérdések leg-
fontosabbjainak történetét írja meg, összegyűjtve a
multban elágazó szálait, s felintatva, hogy kü-
lön-böző államokban milyen körülmények és felfogások
mellett foglalkoztak vele, hogyan léptettek életbe.
Az érdekes tanulmányok még folytatása követke-
zik. A füzet további tartalma:

Téglás Gábor, az erdélyi római világ szorgalmas
búvára, a rómaiak teleítési rendszerét ismereti a
daciai aránybányászat érdekében. Szörny Dénes egy
magvas angol essayt fordított le Arnold Máté után
Heinéről, a nagy Ilyriusról, kit a magyar olvasó
közönség többféle fordításban élvezhet, s kinek köl-
tészetét és jellemét oly különféleképen ítélik meg,
és kinek a németek közt van a legtöbb elismerése.
Arnold a Heine működését és hatását többször össze-
hasonlítja Byronéval, s úgy találja, hogy irodalmi
szerencsése a német költőnek kedvezőbb volt, mert
a francziák égő modern szellemét összekapcsolta a
német műveltséggel, érzéssel és gondolatral, s ez az,
a mi őt jelentőse teszi, továbbá az ő csoda világo-
sága, könnyűsége és merészsége, melyvel hatalmas
érezést tud párosítani. Költői formáinak bírja párat-
lan. Goethe után ő a legnagyobb költő. De azt is
kiemeli Arnold, hogy a mit Heinetől nyertünk,
erkölszi mérleg s a lélek- és jellem-nemesség hiányá-
ban csak feleredmény. Alexandere Bernattól a másó-
dik közlemény jelent meg akadémiai székfoglalójából
«Nemzeti szellem a filozófiai.» Vikár Béla «For-
gácsok» czím alatt három szép kis rajzot fordított
le finnből Avó János után. Legif. Szász Károly
«Pusztán» című költeményét s Herweghe egyik köl-
teményét (Hunynek el ügy —) Kozma Andor for-
dításában a költészet barátai szívesen fogják olvasni.
Kégl Sándor a szanszkrit és ind irodalom ismerője.
«Égy új dsatika-gyűjtemény»-ről (mesék, legendák)
í tanúlságosan. Kröpf Lajos Londonból a Magyar
Nyelvtörténeti Szótár némely hiányaira figyelmeztet.
Végül az «Értesítő» zárja be a gazdag tartalmat,
könyvismertetésekkel (dr. Váczy Jánosnak Kazinczy
levelezési, Mika Sándornak Weiss Mihály életrajza;
Földes Bélának társadalmi gazdaságtana, Békefiéne
a cziszterci apátságok története.) Ezt «Nyílt levél»
követi a «szerkesztőhöz» s ebben Szabó Samu Fi-
néből el írja, hogy Reményi Antalnak New-Orleans
mévéléről írt közleménye Athlmany könyve egyik
fejezetének fordítása. Meg van utána Reményi
Antal válasza is, hogy ő New-Orleans ostromlásának,
Farragot admirálnak New-Yorkban kiadott levelezé-
seit használta, azt használta Athlmayert is, stb. A
«Budapesti Szemle» előfizetési ára egész évre 12 frt,
félévre 6 frt.

Petur és Bánk-bán összekövése czímen érde-
mes könyv jelent meg Ujvidéken Erdújhelyi Meny-
hértől. Katona József után minden magyar ember
ismeri Bánk-bánt és Petur bánt, de csak kevesen
tudják, hogy magát a történelmet hogyan dolgozta
föl a költő, mely forrásokból merített.

II. Endre hitvesének, Gertrud királyné megölésé-
sének történetét megvan többféle egykorú följegyez-
ésben, krónikákban, s ezek valamennyien egy említik,
hogy királyné politikai okokból ölték meg, mert a
királyné saját rokonaival töltötte be a méltóságokat
és német udvart tartott. Ezek a krónikák az össze-
esküvés fejének Petur (Péter) főispánt mondják, s ő
is ölte meg Gertrudot. Réseus volt Bánk-bán is.
Későbbi krónikák már Bánk szerelmét és családi
katasztrófáját végítik a történetbe, de ezt igazolni
sem lehet. Bánkot össze is zavargják
egy Bor Benedek bánnal, kinek szép angol felesége
volt. Erdújhelyi tiszta képen rajzolja meg azt a
politikai forradalmat, mely II. Endre idejében az
udvar németesége miatt támadt, s melynek élére
Péter főispán állt, ki nagyhatalmu úr volt a déli ré-
szben; s Péterváradot is róla neveztek el. Szerelmi
történet nem játszott bele a lázadásba, melyről
Bánk-bán tudomással bírt ugyan, s okiratok bizo-
nyítják, hogy ezért elvesztette birtokait, de csak IV.
Béla idejében, mert II. Endre kibékült vele. Bánk
nének meggyaláztatását későbbi krónikák szőtték a
történetbe s Erdújhelyi ezzel is megismertette. Katona
ezt használta, s ő is Bánk kezébe adta a gyilkot,
mely alatt a királyné elvérzik. Melinda alakja égé-
szen a költő képzelete. A tanulmányok nem közön-
sleges értéket ad, hogy adatokkal, okiratokkal bizo-
nyít minden állítást, s hazánk történetének egyik
szomorú korszakát megvilágítja. Ára 1 frt.

Politikai szédelgés. E czím alatt jelent meg
Moldován Gergelytől egy rőpirat, mely a román
kérdéssel foglalkozik, s az izgatotkat hevesen osto-
rozza. Moldován maga is román, ragaszkodik is
nemzetiségéhez, de a túlzóktól elfordul s azok mive-
leteit kíméletlenül leleplezi, politikai szédelgésnek
nevezi. Elmondja szerző egyebek közt, hogy milyen
eszközökkel és hogy dolgozik az úgy nevezett «liga»
a magyarság ellen, s hogy csupán e czélra 400,000

frankot költ évenként. Kimutatja továbbá Moldován, hogy mikép juttott a románügy a túlzók kezéi közé, s mindkét fél érdekében állana az onnan újra kienni, a mi szerinte nem is volna olyan nehéz dolog. Részletelesen beszél még a füzet a nagyszaboni értékekről, Ratiuról, stb. s kimondja, hogy a román túlzók követelése egészen véve nem egyebet lázas hőbort. Az érdekes füzet Kolozsvárt jelent meg, s ára 1 korona.

Az osztrák-magyar monarchia írásban és képből című nagy néprajzi vállalatnak 185-ik füzete jelent meg. *Tirol és Vorarberg* gazdasági életének ismertetését találjuk benne Kaltenegger Ferdinándtól, ki ezuttal a baromtyénysztéről és havasi gazdaságról mond el érdekes dolgokat. A rajzokat Charlemond Hugo és Reinfelder készítették. A füzet ára 30 kr.

Elkelőkörökben, regény, írta Persián György. Terjedelmes kisérlet, mely egy lazán kigondolt és regényekben, novellákban sokszor használt fordulaton mozgó történetet a felsőbb tízezrek legmagas körében játszat el. A szerző különben könnyen ír. Megjelent Budapesten Márkus Samu nyomdájában.

Az Athenaeum Képes Irodalomtörténetéből (szerkeszti Beöthy Zsolt) megjelent a 8. füzet, az előbbiekhez hasonló gazdag tartalommal és illusztrációkkal. *Bádics* Ferencz befejezi az előbbi füzetben kezdett tanulmányát a XVI. századi elbeszélő költészetről, Beöthy Zsolt Széppróza cím alatt először a misztérium-dramákról s ezek magyar nyomairól szól, majd a dramatizált polemiákat s a Balassi Menyhárt áruktársáról fennmaradt „comodiát” jellemzi; stb. A következő cikkek: „A katolikus visszahatás”, mely-

és 20-án, Szent István napján az „Ilka” és „Csárdás” kerülnek színre. Nikisch, az opera új igazgatója e hó 16-án kezd meg hivatalos munkáját. — A Nemzeti színházban most nagy munka folyik. Az egész nézőteret s az előcsarnokot megújítják, az öltözőket újra festik, s több, egyes öltöző-szobát készítenek. A munka az előadások megkezdéséig el készül, s közel 10,000 forintba kerül.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

Az országos honvédegyülés nem Szegeden lesz az idén, hanem Budapesten. A múlt év június havában a fővárosban tartott honvédegyülés egyik tagjának indítványára elhatározta ugyan, hogy idei gyűlését Szegeden tartja, abban a meggyőződésben, hogy az indítványozó tudatja a határozatot Szeged városával. Mivel azonban Szeged részéről eddig meghívás nem érkezett, s mivel a gyűlésig már csak rövid idő van, s ez alatt több száz ember elszállásáról és fogadásáról intézkedni nem lehet, a központi

rény tevékenységet fejt ki az új miniszter és új osztálytanácsos, Chyzer Kornél dr. alatt.

A magyar irók segélyegyletének tőkéje ez év első felében a következőkével gyarapodott: Károlyi Tibor gr. alapítványa 3000 frt, a hazai első takarékpénztáré 400 frt, a jótékonykezelő állami sorjáték-ból újabb részesedés 900 frt, Wahrman Mór hagyománya 1000 frt, Királyi Pálé 1000 frt, összesen 6300 frt. Régi alapítványokat többen fűzettek be, és 184 frt adakozás is történt. Segélyt nyújtott az egyület: még pedig rendest — a költségvetés szerint — 58 félnek 5470 frtot, rendkívül 17 félnek 445 frtot, összesen 5915 frtot. Az egyesület titkára, Vadnay Károly, e jótékony intézet iránt továbbra is kéri a társadalom kegyeltes részvétét, hogy a munkára képtelen, elaggott irokat s az elhunytak segény özvegyeit és árvaít gyámollíthassa.

EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

A millennium és iskoláink. A közoktatásügyi miniszter felhívta az ország közép- és főiskolák vezetőit, hogy a jövő évi érteitőbe az iskolák törté-

netét írják, vagy írassák meg, hogy az a millenniumra feldolgozható legyen. Felhívást intézett a miniszter továbbá arra nézve is, hogy a Magyarország történelmére s a műtörténelemre vonatkozó könyvtári emlékeket gyűjtsek össze s azokat becsássák a kiküldendő miniszteri biztos rendelkezésére.

Új templom Budapesten. Gyorsan emelkedő városokban rendesen kevés a templom, mint ezt Amerikában is tapasztalhatni. Budapesten szintén

években az „Arrogant” francia gőzös szerencsétlenül részére, Turm tábornok kezdeményezéséből, a jótékonyseg meglegje eredményét mutathattuk fel.

A jelen hajótörés károsultjainak száma sokkal csekélyebb, hogysém külföldi segélyt várhatnak a remélhetének, de sokkal nagyobb, sem hogy mi, honfitársaink, a segélytelenekeket egészen elhagyhatnók. A begyűlt összegek hírlapilag fogják nyugtáztatni s arányos szétosztás végett a kereskedelemügyi magyar miniszternek küldetnek meg. A „Vasárnapi Ujság” szerkesztősége szintén elfogad e czéla adományokat s az illető helyre juttatja.

A hanvai Tompa-ünnep. Az ünnepély, melyet a gömöri ref. egyház nagynevű költő paljának, Tompa Mihálynak, halála 25-ik évfordulójának alkalmából Hanván rendezett, a kegyelet szép ünnepe volt július 30-án. Nagy és díszes közönség gyűlt össze a kies helységben.

Ott volt a megye előkelősége, Hámos László főispán, Bornemisza László alispán, Szabó György rimaszombati polgármester, Lévy József Borsodmegye főjegyzője; a rimaszombati főgymnázium tanári kara, számosan a megyei tisztikarból és ref. lelkesei közül; Bakcsay Sándor esperes és jeles fró Kun-Szent-Miklósról; a gömöri Tompa-Egyesület képviselőiben; báró Nyáry Sándor elnök, továbbá Kubinyi Aladár törvényszéki elnök, Putnoky Mór-országgyűlési képviselő, sárospataki főiskola küldöttsége, stb. A vendégeket a község lakossága, Kovács elkész és Simon Mihály segédlelkész fogadta. Reggel kilenc órakor a református templomban orgonával kezdődött az ünnepi istentisztelet volt. Az új orgonán az agg Szotyori Nagy József adott elő néhány szép egyházi éneket. A templomból az ünnepi közönség a költő közel lévő sírjához ment, a hol a tulajdonképeni ünnepet a rimaszombati Dal-kör egy gyászénekekkel (Itt nyugszik a nagy költő) nyitotta meg. Elhangzása után Nagy Pál esperes mondotta el határos megnyitó beszédét, a melyben kifejezést adott annak, hogy a nagy költő elvesztését sirató bánatot találjon vigasztalást abban, hogy a virágfüzerekkel díszített emlékoszlop nemcsak a költő halálára emlékeztet, hanem halhatatlanságát is hirdeti. Majd Szabó József, a rimaszombati főgymnázium tanára szólott, s Tompaéletét és munkásságát jellemezte. Ismét gyászéneket következett, s ezután szavaltta el a költő barátja, Lévy József költeményét, „Tompa sírjánál”, melyet lapunk azt a szép mult száma egész terjedelmében közölt. Mélyen meghatva hallgatta az egész gyülekezet. Majd dr. Vörösmarty Samu rimaszombati főgymnáziumi tanár beszéd kíséretében a Tompa Szobor-Egyesület nevében díszes koszorút tett a sírra „A költő élete: álom; halála: örök élet” felirással. Lukács Géza, Gömör-megye tiszteletbeli főjegyzője mondom aztán rövid beszédet, az énekhar elénekelte Mosonyi „Szentelt hantok” című gyászéneket, s ezzel az ünnep véget ért. Az ünnep után 300 terítékű lakomára gyülekezett a közönség.

Teck herczeg igen szíves hangú levelet intézett Gyarmathy Zsigánéhoz, köszönetül azokért a kalatasegi varrottasokért, melyekkel Gyarmathyné a herczeg leányát, Viktória herczegnőt, egybekelésé alkalmából meglepte, köszönetét mond egyúttal az ajándékhoz csatolt szerencsekirovatokért. Meleg köszönettel fogadtuk — úgymond — az ékes szavakkal nyilvánított szerencsekirovatokat; kérem, fejezze ki mely hálamat mindazok irányában, a kiket becses leveleiben megnevezett. — Az egész levél hangja, tartalma bizonyítja, hogy az egész herczegi családnak igen jól esett az erdélyi hölgyek megemlékezése.

Az utazó főherczeg vadászszakmánya. Ferencz Ferdinánd főherczeg hazaküldi azt a gazdag vadászszakmányt, melyet világ körüli útjában öszelölődöz s idehaza kitömött az állatokkal, melyekből kitelnek egy egész muzeum. Ki van már tömve öt hatalmas tigris, három párducz, melyeket Népáiban lőtt a főherczeg. Az egyik tigris oldalán látszik az az óriási seb, melyet egy elefánt szakított rajta az agyarával, mikor a fenevad megharapta a lábát. Vannak még a gyűjteményben hiénák, majmok, leopardok és 800 különféle madár.

Kollár és Petöfi. Kollár tót költő, kinek százados születésnapját most ülték meg a tótok, tudvalevőleg evangélikus lelkész volt Pesten, megalapítója az itteni tót egyházgyülekezetnek. Még azt az érdekes adatot is följegyezték róla, hogy Petöfi Sándort, ki 1834—35-ben az első gymnáziumot itt Pesten a piaristáknál végezte, 1835 tavaszán mint pesti ev. lelkész, Kollár konfirmálta — tótul.

A korinthusi csatorna megnyitására már sok határidő volt kitűzve. A legújabb határidő aug. 6-ika. Míg kezdetben arról volt szó, hogy a megnyitáson fejedelmi vendégek is lesznek, most azt je-

lentik Athenből, hogy az ünnepély a lehetőleg szűkkörű lesz. És ez érthető Görögországi pénzügyi helyzetben.

Tiszta víz Budapesten. A fővárosi lakosoknak sok baja volt az ivóvízzel, mert a vízvezetékek csak a város egy részének adhatott szűrt, tiszta Dunavizet, a másik rész olyan állapotban kapta, mint a melyben a Dunában hőmpolygott és nagyon sokszor oly csekély volt a nyomás, hogy a harmadik emeleten a csapok még nem is csepegetek. Augusztus eleje óta azonban a káposztás-megyéri új vízzűrő telep működik, még ugyan nem az egész főváros számára adhat vizet, de fokozatosan terjesztik tovább az eddigig sokkal nagyobb átmérőjű csövek hálózatát. Budapest egészségügyére nézve nagyon fontos ez, kivált ha egészen elkészül a végleges vízvezeték, mely a város minden részének megadja a tiszta ivóvizet. A káposztás-megyéri telepen még most csak két kut működik, a többi szavtervielére lesz oly állapotban, hogy szintén szavatvuzhatják belőle a vizet. A két kut naponként 25,000 köbméter vizet képes adni; ehhez számított a budai és Margit-híd fölött levő pesti kisegítő vízvezeték 5000 köbméter víze. Másik kisegítő vízmű az álló uti népligetben épült, s az már hetek óta működik a liget és tisztviselőtelep számára, tiszta és hideg vizet szolgáltatva.

SZIÁMI KÖTÉL TÁNCOS. (Szöveg az 538-ik lapon.)

Régészeti ásatások. Gróf Csáky Albin közoktatásügyi miniszter nagyobb összeget szánt régiségékek kutatására s az ásatások vezetését szakférfiakat bízott meg. Ez idő szerint Gerjen tájékán folyunk nagyobbrú ásatások. A pozsonymegyei Purgstall határában, továbbá Csongrádmegyében, Horgoson szintén keresnek most régiségékeket. A leleteket összegyűjtve, a nyár végén küldik be a nemzeti muzeumba, vagy az antropológiai intézetbe.

Szent Gellért sírja. A temesvári magyar lap szerint Desseffy Sándor csanádi püspök megbízta, dr. Kiss János, a Szent-István-társulat igazgatója, Olaszországban fölfedezte az első csanádi püspök, a Gellért-gergyről lejtő szőlő Szent Gellért sírját. Velencei területen a Sagredo grófok birtokán van a sír. Desseffy püspök már megtette az olasz kormánytól, az egyházi hatóságánál s a grófi családnál a lépcsőket az íránt, hogy Gellért püspök hamvait engedjék át egyházmegyéjének. A püspök a temesvári székesegyházban akarja a hamvakat elhelyezni.

Telefonvonal Budapest, Temesvár, Szeged és Arad közt. Lukács kereskedelemi miniszter külön rendeletre Budapest, Temesvár, Szeged és Arad közt a telefonvonal kiépítését engedélyt kért meg. A miniszter kívánsága, hogy a vonal október elején a forgalomnak átadható legyen. Ajándékba kínált muzeum. Debreczen és Arad városok hatóságai a napokban levelet kaptak Szászországból, Colin-Elleből bizonyos Schanfuss Kamil nevű embertől, a ki egy muzeumot kínál ajándékba a két városnak. Debreczen városához intézett leveleiben azt írja, hogy ő Debreczennek, ennek a híres agrikultúr városnak ajándékozza „Lajos Szalvatór-”

ról nevezett nagyrétké muzeumát, ha viszont a város ő red bízza a muzeum föllállítását, gondozását és igazgatását, persze illő díjazás mellett. Az ajánlat-hoz mellékelve van az országos szász királyi kulturatánc véleménye, mely a gyűjteményt különösen mezőgazdasági szempontból becsesnek mondja. Ezzel egyidőben ugyanazt az ajánlatot küldötte Schanfuss Kamil Arad városának. A felajánlott aján-dék s az ajánlás módja is olyan rendkívüli, hogy egyelőre sem az egyik, sem a másik városban nincsenek tisztában az azgal, komolyan lehet-e venni a szász ember ajánlatát.

Dr. Koch szere. Dr. Kochnak a tuberkulózis gyógyítására föltalált szeréről már régen nem beszél senki. És most egyszerre olyan helyről hallatszik elismerés a kochin-ról, a honnan legkevesebb lehetett várt. tudnillik francia részről, Párisból. Az orvosok kongresszusa több kísérlet után konstatálta, hogy Koch berlini tanár ismert szere, kochin, a tuberkulózis diagnózisának megállapításánál kitünő szolgálatot tesz. A tudósvég gyógyítása azonban a kochin dacára még mindig csak forró óhajátása a mellbeteg emberiségnek.

Menetrendváltozás. A m. k. államasutak igazgatóságától fűt értesülés szerint f. évi augusztus hó 15-étől kezdve a bpest-predeáli vonalon közlekedő 502 sz. éjjeli gyorsvonat menetrendje Sály-Sáp és Ujszász között és a hatvan-szolnoki vonalon közlekedő 7012 sz. éjjeli gyorsvonat menetrendje Ujszász és Szolnok között megváltozik olyképen, hogy a budapest-predeáli gyorsvonat a hatvan-szolnoki gyorsvonatot már Ujszászban megelözi. Ennek folytán a nevezett naptól Hatványd esté 8 óra 57 perczkor induló és Püspök Ladány felé menő utasoknak nem Szolnokon, hanem már Ujszászon kell átszállniuk.

Személydíjazásai változások a nagyváradi-belényes-vaskohi h. é vasuton. A m. kir. államasutak igazgatóságától nyert értesülés szerint f. évi szeptember hó 1-étől kezdve a fentevezett h. é. vasuton fekvő Borz és Fenés megállóhelyek a személyforgalomban Sóllyom, illetve Belényes állomásokkal díjazásilag egyenlősíttetnek, minek következtében említett naptól kezdve Borz megállóhelyhely való forgalomban a sólyomi, Fenés megállóhelyhely való forgalomban pedig a belényesi menetdíjak lesznek fizetendők.

„The Gresham” életbiztosító társaság London-ban. E társulat évi jelentése, mely az 1892. évi december 31-én befejezett 44-ik üzleti évről szól, és a részvényesek 1893. évi május 30-án tartott rendes közgyűlésén elé kerültek, rendelkezésünkre állván, következő főpontjait foglalják. Az elmúlt időszak eredménye rendkívül kedvezőnek mondható. A lefolyt 18 havi üzleti időszakban a társasághoz 15,206 biztosítási ajánlat érkezett 125,732,050 frankra, melyek közül elfogadtatták 13,091 darab 102,636,475 biztosítási összeget, és ebből a megfelelő számú kötvény ki is állították. A díjbevétel, levonva a visszatérítendő fizetett összeget, 25,733,445 frank 42 cts-ra jutott, a miben a 3,744,277 frank 19 cts-ot tevő első évi díjak befizetése mellett. — A kamatszámola mérlege 7,690,898 frank 01 cts-ot tett ki, és a társaság jövedelmét a díjbevételekkel együtt 33,444,343 frank 13 cts-ra emelte. A társaság az elmúlt évben 12,908,048 frank 96 cts-ot utalványozott oly követelés-alapján, melyek életbiztosítási kötvényekből esetleg lejárt kifizetésre és vegyes biztosításokra 2,801,455 frank 42 cts-ot, kötvények visszavásárlására pedig a tizenhárom havi időszak alatt 1,909,171 frank 57 cts-ot fizetett ki a társaság. A biztosítási- és járadékalapok 7,922,421 frank 77 cts-ot gyarapították. Az aktívák fűsszege a lefolyt tizenhárom havi időszak végével 1922. évi december 31-én 125,305,130 frank 62 cts-ra emelkedett. Tőkebevitelük: 49,425 frank 52 cts az angol állami papírokban, 401,616 frank 77 cts indiai és germán kormányok értékeiben, 19,584,857 frank 40 cts idegen államok értékpapírjaiban, 253,396 frank 14 cts vasuti részvények, elsőbbségek és garantáltak, 61,191,868 frank 02 cts vasuti és egyéb kölcsön kötvényekben, 17,536,889 frank 18 cts a társaság ingatlanában (ezek között vannak a társaság budapesti és bécsi háza), 5,328,350 frank 43 cts jelzálogokban, és 20,958,747 frank 16 cts különböző értékekben.

HALÁLOZÁSOK.

Barkóczy ROSTY ZSIGMOND, monarchiánk követe a perzsa udvarnál, Teheránban, meghalt e hó 2-ikán Bécsben. Rosty egészségégi tekintetéből szabadsággal Európába jött és az utóbbi hetekben magyarországi birtokain idözött. Angustus elején Bécsbe érkezett, hogy ottani orvosokkal konzultáljon és tegnap utol-érte a halál. Rosty még gróf Andrássy Gyula külügyministerserege alatt kezdte diplomáciai pályáját és azelőtt főkonzul volt Alexandriában, a honnan 1890-ben mint báró Thömmel utóda Teheránba ment követség. Az elhunyt sógora volt néhai báró Fjövös Józsefnek, a kinek özvegye, szűl. Rosty Ágnes, fiavérét gyászolja az elhunyt teheráni követ személyében.

UCHARD MARIO, a francia elbeszélő és drámairodalom egyik ismert tagja, meghalt Párisban, 69 éves korában. Mielőtt az irodalomra adta volna magát, volt betűmetsző, zenész, bankhivatalnok. Előző szinpadon művét Gautier társaságában írta; de valódi sikert csak „Fiammina”-jával aratot, melynek háromszáznál több előadása volt a Théâtre françaisban. Ezt követték: a „Fjér hazatérése” (dráma), a „Második ifjúság” (vigjáték) s több vig opera

DOLMEN CSOPORTOZAT.

A PEMBROKEI DOLMEN ANGLIÁBAN.

MENHIREK.

STONEHENGE.

ben Széchy Károly az 1606—1676-ig terjedő időszak vallási és irodalmi harcainak fejtegetését kezdi meg. A szöveget 14 kép díszíti: ritka munkák cím- vagy kezdő lapjai, aláírások, arcképek, stb.; különösen érdekes egy középkori misztérium-dráma előadásának egykorú rajza. Külön mellékeltek: Károlyi híres vizsolyi bibliájából egy szép lap, továbbá Pesti „Fabulái”-nak és Sylvester nyelvtanának nyomdailag is érdekes címlapjai. A mű megrendelhető 40 krajczáros füzetekben minden könyvkereskedésben.

A földmívelési miniszter által kitűzött irodalmi pályadíj. A hazai haszonbérleti rendszeret tárgyaló munkára gróf Bethlen András földmívelésügyi miniszter 1600 korona pályadíjat tűzött ki. A részletes pályázati feltételek a földmívelésügyi miniszterium IV/11—12. útcímű tájékoztatójában, valamint az országos magy. gazdasági egyesületnél is megtekinthők. Szerzőknek ki kell terjeszteni a jelenlegi földbérleti viszonyok netálini előnyeire és hátrányaira. Javaslatokat kell tenni ama törvényhozási intézkedések iránt, melyek segélyvel a bérlőosztály erősödése előmozdítható lenne. A pályaművek tüzetes tervezete 1894. évi február 1-éig jelzés levéllel a földmívelésügyi miniszterhez nyújtható be. A pályadíjból 400 korona a kidolgozásra elfogadott tervezet szerzőjének kivánatára azonnál — 1200 korona pedig a mű megírása után fog kiadatni. A mű a szerző tulajdona marad.

A színházak. Az operaszínházban a szünidőket után aug. 18-ikán, a királyi születésnapján tartják az első előadást. Ekkor a „Hazánk”, 19-én a „Viora”

választmány a honvédegyletekhez intézett körlevélben tudja, hogy az orsz. honvédegyülés szeptember 2-ikán Budapesten megy végbe. A jelentkező baktársakat szept. elején reggeli 9 órától fogadják az igazoló bizottság. A gyűlés legfontosabb teendője az elnöki szék betöltése lesz. E körlevél következtében több nyilatkozat történt. Először is Széll György, a szegedi honvédegyületelnök nyilatkozott, ki a múlt köngyűlésen az indítványt tette, hogy az idei köngyűlés Szegeden tartassék. Kijelenti, hogy igenis Szeged városa a központi bizottsághoz meghívót intézett. Másodsor dr. László György szegedi polgármester nyilatkozik, és tiltakozik, mert a meghívás még a múlt év jun. 10-ikén megtörtént, Tisza László elnökhez intézte. De mindez ideig válasz Szeged hatóságához nem érkezett. A mint Szeged város értesült, hogy a honvédegyletek magokat meghívottak nem tekintik, a város tanácsa elküldte a meghívó hitelles másolatát és ismételte, hogy a régi honvédeket igaz magyar vendégszeretettel fogadják és hazafiai lelkesedéssel üdvözl. Mint ezebből látható, sajnos félreértés forog fenn és e pillanatban még kétséges hol tartják meg a gyűlést.

Új bakteoriológiai intézet. A járványos és fertőző betegségeket okozó bakteriumok vizsgálására Hieronymi belügyminiszter külön állami intézetről gondoskodik. Eddig csak a fővárosi hatóságoknak volt ily intézete dr. Pertik Ottó egyetemi tanár vezetése alatt, de ennek az intézetnek elég dolgot adott a fővárosi közegészségügyi, az állami megbízásokat nem győzi, s nem is méltányos, hogy a fővárosi intézetet terheljék az állam dolgai. Az új intézetet a belügyminiszterium közegészségügyi osztályával lesz kapcsolatos. Berendezése már is annyira haladt, hogy működését rövid idő alatt megkezdheti. A belügyminiszterium közegészségügyi osztálya általában se-

gy van. A népes Erzsébetváros katolikus hívei számára néhány év előtt építettek egy kis templomot, inkább csak kápolnát. De most már épül itt is díszes templom, melynek alapozásához pár nap előtt fogtak. Az új templom a szegényház-térre jön a Wesselényi-utca felé eső részre s főhomlokzata a Huszár-utczára, illetőleg a Kerepesi-útra néz. A templom Steindl Imre műegyetemi tanár pályanyertes terve alapján épül gót stílusban. Két egyforma tornya lesz, mindegyik hetven méter magas. A költségékre 400 ezer forint van előírva s külön százezer forint az alapozásra. Steindl tanár azon van, hogy az új templom a millenniumra elkészüljön és átadható legyen rendeltetésének.

A budapesti egyetem külföldi tanára. A budapesti tudományegyetem tanácsa a megüresedett francia nyelvű és irodalmi tanszékre dr. Becker Fülöp Agost, freiburgi egyetemi tanárt hívta meg, a ki elzászi születésű francia s egyike a legkitünőbb romanistáknak. Becker már az őszel Budapestre jön és kötelezte magát, hogy a második évben már magyarul tartja előadásait. Az ily kötelezettség azonban már sokszor csak jó akarat marad.

MI UJSÁG?

* A „Stefánia” gőzös elsüllyedésekor meghalt honfitársaink családjai fölsegítésére gyűjtés van folyamatban. A kik hadihajókon járnak szerencsétlenül, azokat mindenütt az állam látja el segélyvel. De ez a kereskedelmi hajózásra nem terjed ki, s azok alkalmazottjai szerencsétlenség esetén csak a társadalom nevezettségére számíthatnak. A 80-as

szövege. Regényei közül 'Raymond', 'Gertrud házassága', 'Dianna grófnő', 'Az utolsó szenvedély', 'Jean de Chazol' és 'Barbassou nagybátyám' a legismertebbek.

Elhunytak még a legközelebbi napokban: ZSIGMOND JÓZSEF, a trencsényi gimnáziumban kegyes tanítórúdi aldozópap és főgymnáziumi okleveles rendes tanár, Trencsényben, élete 40-dik évében.

RANG ANTAL, nyug. kasszonyfai plébános, 70-dik évében, Pécsen. — PALCZER KILMÁN, kerületi alespites, csányi plébános, 54-dik évében, Csányon.

LAKATOS KÁROLY, kir. tanácsos, nyug. kir. törvényszéki bíró s a Ferencz-József rend lovagja, Nagyváradon, 76-ik évében. — MISSITS GYULA, lippai földbirtokos, 58 éves. — LIPSEI FABRICIUS GÉZA, Debreczen-városi bizottsági tag s a Riekl József Zelmós-féle kereskedő-cég birtosa, 54 éves, Debreczenben.

KOZDOR DANIEL, ostfahonyfai földbirtokos és Vas vármegyének egykori főszolgabírája, 68 éves. — ROBOZ JÓZSEF, nyug. uradalmi számtartó, 78-ik évében, Tolónán. — KOVÁCS JÓZSEF, 1848-49-iki honvéddal, 72 éves, Bihar-Tordán.

HARMATH KÁROLY, az államvasutak fogalmazója, Debreczenben. — TAMÁSSY GYULA, fővárosi számtartó, 52 éves, Tata-Tóvárosban. — DUHA DÉNES, Duha Imre előkelő karai birtokos fia, 17 éves, Karán.

KISS PÁL, Kecskeméti városában jó humorú alátalános ismert öreg úr, 58 éves. — LAKATOS JÓZSEF, királyi bírósági végrehajtó, ki húszéves koráig volt Beregszász város főbírája.

MISKOVITS SZÁVA, a b. gyulai törvényszék fiatal bírája. — MIHALY MIKLÓS, Mihály József budapesti tanár és író fiacskája. — NAGY PÉTER, geszti ref. lelkész, a Tisza-család köztisztellettű papja, 68 éves korában, Geszten. — STROHOFER ISTVÁN, fővárosi építőmester, 66 éves.

ÖZV. CSÖNDI JÁNOS, sz. Benkő Krisztina, Pósfán, 63-ik évében, végredeleltelg tetemes összeget hagyományozott az ottani templom és a szegényalap javára. — ÖZV. BÁRÓ HÖFEL SÁNDORNÉ, szül. Kövér Elma, 49 éves, Kisfaludon. — ÖZV. FEKETE JÁNOS, Fekete Ferencnek, az operaház volt tagjának édesanyja, Debreczenben, 86 éves. — MAGYAR ÁGNES, fővárosi tanítónő, 19 éves. — KISS MÁTYÁS, szül. Chymilás Teréz, váci ügyvéd neje, 42 éves, Vácson. — MALLÁR ETELKA, viruló fiatal leány, Kunfélegyházán. — ÖZV. FLASCHNER ISTVÁN, szül. Szenger Borbála, Zentán, 84 éves.

Szerkesztői mondanivalók.

Bő aratás stb. Lapunk már húzamosabb idő óta annyira el volt halmozva a napi érdekű közleményekkel, hogy sajnálatunkra, nem tudtunk helyet szorítani számukra, rég elfogadott dolgozatnak. Reméljük azonban, hogy az ön költeményeire is nem sokára sort keríthetünk. A most beklüldöttek közül a fentebb megnevezettet választottuk.

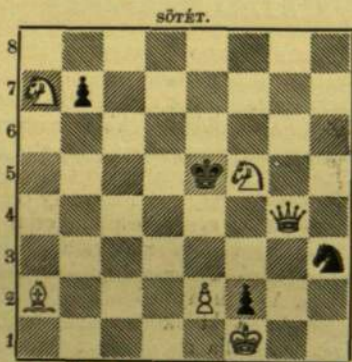
Ajánlás. Nem valami sokat ér, legalább így fordításban, noha a verselés elég ügyes. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy az ikes igéket rim kedvéért sem szabad elrontani s 'belesenem' helyett nem mondhatunk 'belesenés'-ket.

Legszébb virág. Csinált virág biz ez, mely nem a költsézet élő bokrának termő ágán fakadt. Dalok. Add vissza ifjúságomat. Némi verselési gyakorlatosság látszik rajtuk, de különben tele vannak dagálylálal, affektációval.

SAKKJÁTÉK.

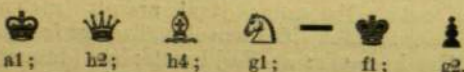
1786. számú feladvány. Otten H.-től.

(Díjnyertes feladvány.)

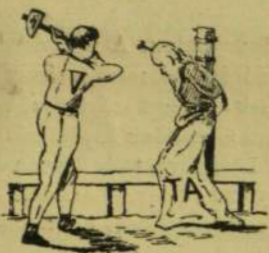
Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

1787. számú feladvány. Iversen J.-től Kopenhágában.

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

KÉPTALÁNY.

A 'Vasárnapi Ujság' 30-ik számában közölt képtalány megfejtése: Szivárvány.

Heti naptár, augusztus hó.

Table with 4 columns: Nap, Katholikus es protestáns, Görög-Orosz, Izraelita. It lists the days of the month and corresponding religious observances for different groups.

Felől szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. szán.)

Jövő tanévre intelligens családból tanulókat teljes ellátásra és felügyeletre elfogad a főváros egyik országos intézetének ismert nevű tanára. Levélbeli megkeresések a kiadóhivatalba intézendők.

Egész selyem, mintázott Foulardokat (mintegy 450 különböző fajban), metereknént 85 krtól 3 frt 65 krig - valamint fekete, fehér és színes selyemszöveteket 45 krtól 11 frt 65 krajczárig - sima, kockás, csikos, virágos, damasztol minőségben (mintegy 240 féle dispositió és 2000 különböző szín és árnyalatban) szállít postabér és vámmentesen Henneberg G. (es. kir. udvari szállító) selyemgyára Zürichben. Minták postafórlóul küldetnek. Svájcba czim. levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó.

Melyik lapra fizessünk elő?

Gazdag tartalmánál, nagy terjedelménél fogva a legolcsóbb magyar lap az

„EGYETÉRTÉS“

a mely az új évvel immár 27-ik évfolyamába lépett. Ez a magyar olvasó község lapja. Hiteles forrásból származó értesüléseinek gyorsasága, alaposága és sokasága, rovatainak változatossága, kitünősége, a különböző olvasmányok gazdag tárháza tették az 'Egyetértés'-t népszerűvé.

Az országgyűlési tárgyalásokról a legreálisabb s e mellett tárgyilagossá hű tudósítást egyedül az 'Egyetértés' közöl.

Gazdasági rovata elismert régi tekintélynek örvend. A magyar kereskedő s gazdaközönség nem szorul többé idegen nyelvű lapra, mert az 'Egyetértés' kereskedelmi s tözsedéi tudósításainak bőségével és alaposágával ma már nem versenyezhet más lap.

A kereskedő, az iparos s a mezőgazda megta lálja mindazt az 'Egyetértés'-ben, a mire szüksége van. Változatosan szerkesztett tárczájában annyi regényolvasmányt ad, mint egy lap sem. Kéthárom regényt közöl egyszerre úgy, hogy egy év alatt 30-40 kötetnyi regényt, részint eredeti, részint a külföldi legjelesebb termékeket, jó magyarságu fordításban kapnak az 'Egyetértés' olvasói. A ki olvasni valót keres és a világ folyásáról gyorsan és hitelesen akar értesülni, fizessen elő az 'Egyetértés'-re.

Az 'Egyetértés' 1893 január 1-én 27-ik évfolyamába lépett s így egyike a legrégebb napilapoknak.

Felől szerkesztő: Csávolszky Lajos.

Előfizetési árai:

Table with 2 columns: Duration (Egy óra, Három óra, Félévre, Egész évre) and Price (1 frt 80 kr., 5, 10, 20).

A szerkesztőség: Szerencsen-utca 35. szám.

A kiadóhivatal: Dalszínház-utca 1. szám.

BUDAPESTEN.]

Mutatványozást a kiadóhivatal ingyen és bérme re küld.

A 'Franklin-Társulat' kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvrusnál kapható:

Gyakorlati francia nyelvten

Utmutatás a francia nyelvnek gyors, könnyű és alapos megtanulására.

Irta TIPRAY JÁNOS.

Ára vászonkötésben 1 frt 40 krajczár.

The Mutual

a világ legnagyobb és leggazdagabb biztosító intézete 1892-ben biztosítottjainak

13.908,960-47 frankra rugó nyereményeket fizetett ki készpénzben és azonfelül külön nyereményalapját (nem tótina alap)

16.255,268-29 frankkal szaporította.

Ezerint 1892-ben a biztosítottaknak összesen

30.164,228-76 frank lett kifizetve, illetve javukra írva.

Magyarországi vezérigazgatóság: Budapest, Bécsi-utca 5. sz.

BARTÓK LAJOS MŰVEI

minden hazai könyvkereskedésben kaphatók.

Költemények. Irta Bartók Lajos. Kiadja a Petőfi-Társaság. Ára finom velinpapíron, a költő arcképével 2 frt. Jutányos kiadás 1 frt 20 kr.

Kárpáti emlékek. Költemények, írta Bartók Lajos. Spányi Béla eredeti rajzaival. Kiadja a Franklin-Társulat. Album-kiadás, ára füzve 2 frt. Díszkötésben. 3 frt.

Újabb költemények. Irta Bartók Lajos. — Kiadja a Franklin-Társulat. Ára füzve finom merített papíron 1 frt 20 kr. Díszkötésben 2 frt.

Erdőzúgás. Költemények, írta Bartók Lajos. Kiadja az Athenaeum. Ára füzve 1 frt 50 kr. Díszkötésben 2 frt 50 kr.

Kendi Margit. Történelmi dráma 5 felvonásban, írta Bartók Lajos. Ára füzve 50 kr. (második, olcsó kiadás). Díszkötésben 1 frt 50 kr.

Thurán Anna. A Péczy 200 arany pályadíjjal koszorúzott történelmi dráma 4 felvonásban, írta Bartók Lajos. Kiadja ifj. Nagel Ottó. Ára füzve 2 frt. Díszkötésben. 3 frt.

A legszebb. Vigjáték 3 felvonásban. Irta Bartók Lajos. Kiadja a Franklin-Társulat. Ára füzve 1 frt. Díszkötésben 1 frt 60 kr.

Téli regék. Elbeszélő költemények, írta Bartók Lajos. Nagy, illusztrált díszkiadás Jankó János, Neogrady Antal, Spányi Béla, Vágo Pál és Vastagh György rajzaival, finom velinen. Kiadják Légrády Testvérek. Ára füzve 12 forint, kötve 16 frt.

A méhek. Vigjáték 3 felvonásban, írta Bartók Lajos. Kiadják Légrády Testvérek. Ára füzve finom velinen 2 frt. kötve 3 frt.

Erzsébet királyné. Történelmi dráma 5 felvonásban. Irta Bartók Lajos. Kiadja az Athenaeum. Ára füzve 2 frt.

Régi lant. Lyrai költemények. — Irta Bartók Lajos. — A 'Szépírókalmi Könyvtár' kiadása. Ára füzve 1 frt.

Órtűzek. Költemények, írta Bartók Lajos. Ára füzve 1 frt.

Rugott csillagok. Humorisztikus költemények. Irta Don Pedró. (Bartók Lajos.) Ára 1 frt.

Karpathenlieder. Gedichte von Ludwig v. Bartók. Uebersetzt von Dr. Adolf Silberstein. Mit Zeichnungen von Béla Spányi. — Verlag d. Franklin-Verein. — Preis geh. 2 fl. In Prachtband 3 fl.

Margarethe Kendi. Historisches Drama in 5 Aufzügen von Ludwig v. Bartók, in deutschen Versen von Rudolf Frommer. Preis geh. 1 fl. 80.

Anna von Bartfeld. Historisches Schauspiel in 4 Aufzügen von Ludwig v. Bartók. Aus dem ungar. Original übertragen von Dr. Adolf Silberstein. Preis geh. 1 fl.

Haluska Benedek. Bohózat 3 felvonásban, írta Bartók Lajos. Kiadja ifj. Nagel Ottó. Ára füzve 60 kr.

LIEBIG COMPANY hus-kivonatát.

Alkalmos húsvéves pillanat alatti készítésére, levesek, főzelékek, mártások és mindenemű húsételek javítására.

Kitűnő erősítő szer betegeknek és idősöknek. A valódiság és jószág igazolásul főleg tessék figyelni a f. Liebig írásban feltaláló névrására

Remek női kézimunkák BORS ISTVÁN Bécs, I. Tuchlauben 5. Magyar levelésés.

Legjobb és Leghírneveőbb Pipere Hölgypor

Minden hölgy kívánja, hogy a derek chik- kel és ránc nélkül tapadjon!

Csak a Prym-féle szabadék. reform-kapcsokkal lehet ezt elérni! Messze kiható találmány a dívat terén.

Derek az eddigi kapesokkal, csupán 4 heti használat után. Derék Prym-féle reform-kapcsok, több mint 6 hón. használat után.

Hézag és rancez mindenfelé. Tapad még mindig, rancez és hézag nélkül, mintha új lenne

A főnebbi ábrákon, a jobb szemléltetés kedvéért a kapesok a szöveten vannak alkalmazva, a valóságban a mint ismeretes, a kapesok a szövet alatt vannak.

Prym-féle szabadék. reform-kapcsok nem hajladnak s nem engednek, nem nyílnak ki maguktól. Minden méretű pontosan egymással állnak, tehát egyenlően fol- varás és ferde dekadálás ki van zárva.

Házi, mozdító és dolgozó-ruháknál épen nélkülözhetetlenek. Mossák és vasalás nem árt nekik. A derek még egyszer annyi ideig tart, s még munka és erős mozgás alkalmával is megtartja jó állását.

Tartóságra olcsóbb, minden más záró-készülékénél, miután a derek elhasználás után mindig utolaj letelhető, s az újra alkalmazható.

Minden takarékos asszony tehát vegyen olyat 20 krajczárért s varja valami régi derékra. Bámolatos lesz az a szép állás és odatapsák, melyet ezáltal a derek újra nyerni fog. Rávarrás könnyű, minden laposkúhoz melléltelt varrasi utasítás szerint.

Kapható minden jobb szabókéllék- és rövidáru-üzletben.

A Pozsonyi Kereskedelmi Akadémia,

melynek végbizonnyitánya egy évi önkéntes katonai szolgálatra jogosít, és melynek e dág vezetett tanulói a legelső rendű kereskedő, gyári és bankári czégeknek, gyári közi vatalokban és a mezőgazdaságot nyertek alkalmazását, 1893 szeptember 1-én kilenczoldi évfolyamát nyitja meg.

Az intézetet látogató vidéki tanulók elhelyezése ügyében az igazgató készséggel jár a szülők kezére. Az ezen tanulók fölött iskolán kívül is gyakorlati felügyelet pedig, erre nézve alkotott külön szabályok értelmében, a szülők kívánataira az intézet tanárai is elvállalják, kik közül egybírót néhányan szintén fogadjanak családjukba tanulókat teljes ellátásra. — Felvillágoztatásokat készséggel ad az igazgató évi jelentést kívánatra küld: Pozonyban, 1893 július hó.

Jónás Bécs, igazgató.

KÜHNE E. Alakult 1856. Alakult 1856.

gazdasági gépgyára Mosonban. Főraktár: Budapest VI. ker. Váci-körút 21. szám.

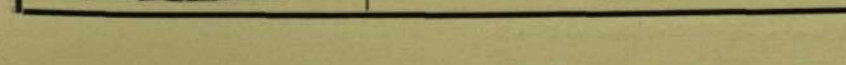
Ajánlja általában kedvelt és egyszerű szerkezetük folytán felülmulhatlan és több mint 13,500 példányban elterjedt

HUNGARIA és JUBILEUM-DRILL sorvetőit, egyetemes két és három vasu ekéket.

Laacke-féle kitűnő szántó-föld-boronákat, 12 nagyságban.

Laacke-féle kitűnő réthorónákat. Rostákat és konkoly-választókat. Szelelő magtár-rostákat. (Különösen figyelemre méltó!)

Venzky-féle takarmány-fülleztő. Szeeska- és répvágók s.b. stb.

Kinek van szeplője?

vagy bármilyen folt, vagy pattanás az arcán? Az teljes biztonsággal fordulhat annak eltüntetésé végett a világhírű

Seraül arczkenőcsőhöz, mely nemcsak eltávolít mindenféle bőrtisztatlanságot, hanem az arcbőrt vakító fehérre, tisztává és üdévé teszi. — 1 tégléy ára 70 kr. — Postán franko küldve 1 frt 5 kr. — Szappan hozzá 1 drb 30 kr. Ugyanott kapható: Vasas chinabor, gyengesség ellen. Pepsinbor, rozsz emésztés esetén. 1 üveg ára: 1 frt 20. 5 üveg franko küldve 6 frt o. é. 4714

Rozsnyay Máttyás gyógyszerész, Aradon.

Advertisement for 'Kwizda-féle' and 'Kwizda-féle köszvényfolyadék' (Kwizda's skin medicine). Includes a logo with a snake and text describing its benefits for various skin conditions.

LIPIKI JÓDFÜRDŐ (SZLAVONIABAN).

Elsőrangú kulforrás és gyógyfürdőhely. Enyhe éghajlat.

Egyedüli jódbérviz a continensen 64° Celsius.

Az idény tartama márcziustól október végeig.

Gyógyjavallatok: A gyomor és bölcsetorna mindenmü hurutos bántalmainál, hólyagbetegségeknek, csúszos és köszvényes kóralakoknál, görvélykóros és különféle vérbaajoknál.

Fürdő-orvos: Dr. Marschalko Tamás.

Kiterjedt árnyékos park, saját győzzenekar, fedett sétány, díszes és kényelmes berendezett szállodák és magángyógyintézetek. (500 vendégszoba.)

Kitűnő étkezés, mérsékelt árak.

Vasuti összeköttetés: Pakratz Lipik (cs. és k. szab. déli vasut), Okucan (m. k. államvasutak.)

Kapható minden jobb szabókéllék- és rövidáru-üzletben.

A 'Franklin-Társulat' kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

Ásványtan

felsőbb tanításra és gyakorlati használatra. Irta Dr. Szabó József, a budapesti egyetemen az ásvány- és földtan tanára.

Egy könyvomatú színes tábla, 630 rész-, zink- és fametszetű kép. — Negyedik újból irt kiadás. — Ára füzve 6 frt.

1893. aug. 200. sz. 1893. aug.

BUDAPESTI SZEMLE

A M. Tud. Akadémia megbízásából szerkeszti GYULAI PÁL.

TARTALOM: A polgári házasság történelmi megvilágításában. (I.) — Jóbb Lajostól.

A rómaiak telepítési rendszere a daciai aranybányászat érdekében. — Téglás Gábertől.

Heine angol világirodalmában. Arnold Máté után, angolból. — Sztry Dénestől.

Nemzeti szellem a philosophiában. (II.) — Alexander Bernáttól.

Forgácsok: I. Esküvők napján. II. A gyarmatosok. III. Oázis, magaslát, sziget. — Avó János után, fűnből. — Vikár Bélától.

Költemények: Pusztán. Legifjabb Szász Károlytól. — Hányuk el úgy, miként az est leszál. Herwegh után, németből. Kozma Andortól.

Egy új datáka-gyűjtemény. — Kégl Sándortól.

A magyar nyelvtörténelmi szótár ügyében. — Kropf Lajostól.

Értesítők: Váczy János: Kazinczy F. levelezése — n. — Földes Béla: Társadalmi gazdaságtan. — M. Gy. — Mika Sándor: Weiss Mihály. Egy száz év államférfi a VII. századból. — d. — Cadorna Carlo: Religione, diritto, liberta. — Zigány Árpádtól. — Frish Henry: Earl of Shaftesbury. — T. N. — Békefi Remig: A zirczi, pilisi, pásztói és szent-gothárdi cisztertzi apátságok története. I-II k. — d. — Trant William: Trade unions their origin and objects, inducance and efficacy — T. N. — Nyílt levelek a szerkesztőhöz I. Szabó Samutól. II. Reményi Antaltól. — Uj magyar könyvek.

Megjelen évenként 12-szer 10 ívnyi havi füzetekben. Előfizetési ára bérmentes küldéssel egész évre 12 forint, félévre 6 frt.

Franklin-Társulat magyar írók. intézet és könyvnyomda Budapesten.

SZŐRVEZTŐ POR (Poudre dépilatoire) BRÜNING G. C.-től, M. m. Frankfurtban.

Elismert legjobb szőrvészto szer, mérlegmentes, egészen ártalmatlan, a leggyöngédebb bőrt sem támadja meg, minél fogva bármilyen kiterjedően ajánlható. Hatásos rőkönti és tökéletesen Egyetlen szőrvészto szer, mely orvosiag ajánlatlik, a melynek Oroszországba vitelét a szent-pétervári orvosi hatóság megengedte s mely az antwerpeni villágkiállításban az ottani Musée commercial de l'Institut supérieur de Commerce által elfogadva és kitüntetve lett. — Egy üvege 1 frt 75 kr., a hozzávaló esset 12 kr.

Raktár: Budapest, TORÓK J. gyógyszerárában, Király-utca 12. szám.

Raktár: Budapest, TORÓK J. gyógyszerárában, Király-utca 12. szám.

Advertisement for 'Klöss György' (Klöss György) featuring a large circular logo with 'BUDAPEST' and 'Fényképészeti műintézet' (Photographic Institute). Text includes 'PHOTOLITHOGRAPHIA, ZINCOCGRAPHIA, FÉNYNYOMAT, AUTOCGRAPHIA, FÉNYMÁSOLAT' and 'BUDAPEST 1893'.

BUDAPESTI CZÉGEK.

LATZKOVITS A.

(Budapest, váci-utca 22)

specialis készítője jó szabású férfi-ingeknek dús választék franczia és angol férfi-divat-és finom szövött áru cikkekben.

Fényképezési készülékek és kellékek legnagyobb és leggazdagabb raktára. Árjegyzékek ingyen és bérmentve. **Eisenchiml és Wachtl** Budapest, Váci-utca 12. Gyár: Bécs, Kaiserstrasse 62. sz. Alapított 1856-ban. Többször kitüntetve. — Telefon.

Legolcsóbb ezüst!

A királyi zálogházban nagyobb részletekben vásárolt régi ezüstöt eladok, latonkint 1 frt 5 kr.-tól kezdve följebb. Ugyiszint aranyemlék, drágakövek és órák, a legolcsóbb árakon, nálam folyton raktáron vannak.

HEUFFEL,

Koronaherceg-utca 7, az udvarban balra.

Az 1890: XIV. törvényozik alapján létesített

MAGYAR IPAR- ÉS KERESKEDELMI BANK- RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

Budapest, V., nádor-utca 4. sz.

Teljesen befizetett részvénytőke 5,000,000 frt.

V-VI. ker. főköszvény Podmaniczky u. 2. (Váci-körút sarkán.) VI-VII. k. főköszvény Teréz-körút 2. (Király-utca sarkán.)

TESTORY ÉS FIA

Váci-utca 24. BUDAPEST, Váci-utca 24. a nagy Kristóf áttelében. Alapított 1805-ben. Bel- és külföldi műipar, lámpa, díszmű- és bőrárúk főraktára.

Hoffmann és Schlosser

butorkereskedők, kárpitosok és díszítők BUDAPESTEN, IV. ker., Hatvani-utca 11. szám, I. emelet, (a Neruda-féle üzlet melletti palota). Képes árjegyzékeket ingyen és bérmentve.

BERÉNYI HENRIK

női ruha készítői terme. Budapest, Kristóf-tér 6. sz., ezültkötő József-tér 14. Nádor-utca sarkán.

Toronyórákat

legolcsóbban, legújabbban és legjobban készít: **Mayer Károly L.** órágyára, Budapest, VII., Kazinczy-u. 3. Képes árjegyzékek bérmentve.

Hirdetések felvételnek a „Vasárnapi Ujság” kiadóhivatalában, Budapest, IV. ker. Egyetem-utca 4. szám alatt.

VASÁRNAPI UJSÁG

33. SZÁM. 1893.

BUDAPEST, AUGUSZTUS 13.

40. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félre — 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt félre — 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.— félre — 2.50 Külföldi előfizetésekre a postalg meghatározott viteldi is eszandandó.

Wasmuth tyukszemgyűrű az órában.

3x24 óra alatt eltávozt minden tyukszem.

Egy óra ára 60 kr., vidékre 80 kr. beküldése mellett bérmentve küldetik. Magyarországi főraktár Budapest, Király-utca 12. szám, Török József gyógyszerár.

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárnál kapható:

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárnál kapható:

KERESKEDELMI SZÓTÁR

A M. T. AKADÉMIA ÁLTAL KIKÜLDÖTT SZAKBIZOTTSÁG KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL

SZERKESZTETTÉK

BALLAGI MÓR ÉS GYÖRGY ALADÁR.

A M. T. AKADÉMIA KIADÁSA.

I. NÉMET-MAGYAR RÉSZ.

II. MAGYAR-NÉMET RÉSZ.

A két kötet füve 5 frt. — Egy vászonkötetbe kötve 5 frt 60 kr.

KONKOLY MIKLÓS

Egyházi beszédek

Albach Szaniszló J. néhai sz. ferenczrendi áldozártól.

Második kiadás.

Ára füve 80 kr.

BEVEZETÉS A FOTOGRAFOZÁSBA

UTMUTATÁSUL KEZDŐ MŰKEDVELŐKNEK

Ára füve 60 kr. Postán bérmentve megküldve 65 kr.

SCHLICK féle vasöntöde és gépgyár részv.-társ. BUDAPESTEN.

Gyár és irodák: Városi iroda és raktár: Fiók-raktár: VI. külső váci-út. Podmaniczky-utca 14. Kerepesi-út 77.

Gőz- és járgány-cséplőkészületek,

számos első díjjal kitünt. Schlick-féle szab. 2 és 3 vasu ekék,

mélyítő és egytetemes acél-ekék,

eredeti SCHLICK- és VIDAT'S féle

egyvasu ekék, talajmivelő eszközök,

valamint

Schlick-féle szab. „HALADÁS” sorbavető gépek,

Takarmánykészítő gépek, darálók, őrlőmalmok és mindennemű gazdasági gépek. Eredeti amerikai kévekött és marokrakó arató-gépek és fűkaszó gépek, szállítható mezeli vasutak stb.

Előnyös fizetési feltételek. Legjutányosabb árak.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve

WEINWURM ANTAL

tenykepész első magyarországi chemigraphiai műintézete Budapest, IV., Károly-utca 3.

készít mindennemű czinkkedzésű díszöt autotypia, phototypia, chemigraphia és chromotypia nitján. Alaprajzok, térképek, hálózatok fotolitográfiai úton a legújabb berendezésben sokszorosítottatnak. Külön berendezés házonkívül való fényképfelvételekre.

Legjobb védőszer járványos betegségek ellen!

Regedei SAVANYÚ VIZ

Előmozdítja az emésztést. A köbögési ingert enyhíti.

Olcsó árak. Leírások ingyen.

Igazgatóság: Bad Radein, Styria.

Főraktár Budapest, V., Lipót-körút 21-a.

BENEDEK FERENCZ,

JÁSZÓVÁRI PRÉPOST-PRAELATUS.

Hazánk művelődéstörténetében a többi szerzetes-rendek között igen előkelő helyet foglal el a fehér és kiváltságos prémontrei kanonokok hazafias rendje.

A Szent Norbert által 1115-ben alapított rend nevét a régi Picardiában, a coucyi erdőségnek Prémontre nevű vadregényes völgyében 1121-ben épült első monostorától nyerte, honnan rövid idő alatt terjedt el Francia-, Német-, Cseh-, Morva- és Lengyelországba. Magyarországra is ez első monostorból való tagokat telepített meg már 1130-ban II. István Árpád-házi királyunk a dús javadalommal ellátott Szent István első vértanúról nevezett várad-hegyfoki prépostságban. Ez volt tehát bölcsője a magyarországi prémontreieknek, kiket maga István király annyira kedvelt, hogy, — mint a legenda mondja, — végső napjaiban ő is magára ölté a fehér talárt s mint Szent Norbert szerzetes fia halt meg Várad-Hegyfokon.

A rend hazánkban mihamar teljesen megmagyarosodott s művelődési feladata mellett fontos nemzeti szolgálatokat is tett. A különböző nemzetiségű lakosokat igyekezett a magyar állam szellemében egybeolvasztani. Talán épen ennek köszönhetette azt a pártfogást, melyben királyaink s az ország egyházi és világi nagyjai részesítették; talán épen ez volt az oka gyors elterjedésének is, annyira, hogy egy évszázad leforgása alatt a Magyarországon alapított prémontrei prépostságok száma meghaladta az ötvenet.

A nép csakhamar megkedvelte a fehér papokat, mert megtanulta tőlük a föld helyes munkálását, a szőlőművelést, a bányászatot, vas- és kézműipart; az építészet, szobrászat s festészet terén is útmutatók voltak. Templomaik és iskoláik terjesztették a keresztény műveltséget, kórházai áldást árasztottak

a szenvedőkre. Árpád-házi királyaink alatt nőtön-nőtt a rend tekintélye. Mint királyi tárnokmesterek, kancellárok, hiteles jegyzők, köz- és magánjogi ügyek vezetésével voltak megbízva, s mint ilyenek a törvényhozásban és törvénykezésben elsőrendű szerepet töltöttek be.

A rend története egybeforrott a nemzet, az ország történetével. Nem kerülhetett el ennélfogva sem a tatárjárás pusztításait, sem a husziták garázdálkodásait, sem a hatalmaskodó főurak féltelenségeit. S midőn a mohácsi vész gyásza borult hazánkra, a legtöbb prépostságban, mely megmaradt, nem prémontrei papok, hanem világi káptalanok lettek menedéket. Csaknem egy századon át tartott ez, mignem I. Lipót föleleveníte a rendet, mely újból átvette

rendes hivatását, s addigi munkakörét az oktatás-nevelés felkarolásával tágította. E munkájában érte a halálos csapás: II. József 1787-ben a többi szerzetesrendekkel együtt eltörölte. I. Ferencz király szőlította újból életre az 1802-ben kiadott «Diploma restitutionale»-val, melynek a jászóival egyesített leleszi és várad-hegyfoki, meg a csornaival egyesített horpácsi, jános-hidai és türjei prépostságok köszönik létüket. Mint tanító-rend a jászói prémontreiek vezetése alatt áll a kassai, nagyváradi rozsnói főgymnázium s a kassai királyi konviktus, a csorna-prémontreiekre pedig a szombathelyi és keszthelyi gymnáziumok vannak bízva.

A Keresztelő Szent Jánosról nevezett jászói, a Szent Keresztről címzett leleszi, s a Szent István első vértanúról nevezett várad-hegyfoki egyesített prémontrei prépostságok Kacovinsky Viktornak folyó évi február hó 5-én történt halálával most nyertek új főpapot.

A rend kiváltságánál fogva praelatusát maga választja annyiban, hogy általános szavazattalossággal három jelöltet terjeszt fel a Felsőházhoz. A május hó 25-én Búbics Zsigmond püspök mint királyi biztos elnökléte alatt tartott rendi káptalan három jelöltje közül a királyi kinevezés az első helyen kandidált Benedek Ferenczet, a kassai királyi konviktus kormányzóját érte.

Benedek Ferencz Szepesmegye Tepliez községében született 1826. évi november hó 19-én. A szomszédos Szepes-Szombatban végzett elemi iskolázása után a tehetséges és szorgalmas ifjút gondos szülői a löseai gymnáziumba adták, hol minden osztályt kitünő eredménnyel végzett, majd pedig a kassai akadémián fejezte be tanulmányait.

Mint pályavégzett ifjút szive sugallata Jászóvárra vezette, hol az akkori nagynevű praelatus, Richter Alajos, készséggel vette föl a szép reményekre jogosító ifjút a rend növendékei közé 1847 szept. 26-án. Növendéktársai között nemes szerénysége, szívjózsága, kiváló külseje,

Letzter S. fényképe.

BENEDEK FERENCZ, JÁSZÓVÁRI PRÉPOST-PRAELATUS.